

ISTIA

Antroposofische kinderopvang
bij vrijescholen in Midden- en Zuid Nederland

Beleidsplan

2016 - 2017

DE ZON GEEFT LICHT
AAN DE PLANTEN
OMDAT DE ZON
VAN DE PLANTEN HOUDT
ZO GEEFT EEN MENS
AAN ANDEREN ZIELELICHT
WANNEER HIJ VAN ZE HOUDT

R. Steiner

Inhoud

1. Inleiding
2. Historie, huisvesting en omgeving
3. De pedagogische visie
  - 3.1 Uitgangspunten
  - 3.2 Visie op het werken met kinderen van 2 tot en met 4 jaar
  - 3.3 Visie op het werken met verticale of samengestelde groepen
  - 3.4 De ontwikkeling van de vier competenties uit de wet kinderopvang van Riksen Walraven
  - 3.5 De vier competenties van Riksen Walraven speciaal voor samengestelde groepen
4. Doelstelling
  - 4.1 Algemeen
  - 4.2 Realisatie van de doelstelling van het Kindercentrum ten behoeve van kinderen
  - 4.3 Realisatie van de doelstelling van het Kindercentrum ten behoeve van ouders / verzorgers
5. Praktische invulling
  - 5.1 Vertaling naar de praktijk
  - 5.2 Dagritme
  - 5.3 Jaarritme
  - 5.4 Gewenningsperiode
  - 5.5 Relatie kind / leid(st)er
  - 5.6 Openingstijden en leidster - kind - ratio
  - 5.7 Huishoudelijke regels
6. Contacten met ouders
  - 6.1 Het eerste contact
  - 6.2 De plaatsing
  - 6.3 Het intake gesprek
  - 6.4 Het evaluatie- en oudergesprek
  - 6.5 Klachtenprocedure
  - 6.6 Tarieven en kinderopvangtoeslag
  - 6.7 Afnemen extra dagdeel
  - 6.8 Ziekte van een kind
  - 6.9 Incidentele ondersteuning door ouders of vrijwilligers
7. Ouderparticipatie
  - 7.1 Oudercommissie
  - 7.2 Ouderavond
  - 7.3 De ouderklapper
  - 7.4 Academie voor ouders
  - 7.5 Privacy
8. Organisatie
  - 8.1 Personele bezetting
    - *Taakomschrijving algemeen coördinator*
    - *Taakomschrijving coördinator*
    - *Taakomschrijving leidsters*
    - *Taakomschrijving administratief medewerker*
    - *Deskundigheidsbevordering*
    - *Stagiair(e)s*
    - *Achterwachtregeling en ondersteuning door een andere volwassene*
    - *Vier ogen beleid*
    - *V.O.G.*
  - 8.2 Gezondheidsbeleid, veiligheidsbeleid, ontwikkelingsbeleid, toezicht en contacten extern, visie op VVE

1. Inleiding

Voor u ligt het beleidsplan van het kleinschalige **Kinderdagverblijf de Zonnekring** voor peuters van 2 tot 4 jaar.

Samen met BSO de Zevensprong vormt KDV de Zonnekring de kinderopvang van De Strijene in Oosterhout.

Kinderdagverblijf de Zonnekring biedt op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag opvang aan kinderen van 2 tot 4 jaar van 7:30 tot 18:00 uur. De maximale groepsgrootte per stamgroep is 14. In de middaguren werkt het KDV met samengestelde groepen, d.w.z. de kinderen van KDV de Zonnekring spelen dan samen met de kinderen van de BSO de Zevensprong.

Waarom dit beleidsplan?

Door middel van ons beleidsplan willen we vanuit onze visie richting geven aan de manier waarop er met kinderen bij ons wordt omgegaan. Het beschrijft ons streven voor de komende vier jaar.

Stichting Istia is een jonge antroposofische kinderopvangorganisatie, nauw verbonden aan Stichting Pallas, een organisatie waar 16 vrijescholen voor basisonderwijs uit Midden- en Zuid Nederland bij aangesloten zijn. Vrije School De Strijene in Oosterhout maakt ook deel uit van Stichting Pallas. Wij laten ons inspireren door de pedagogische visie van Rudolf Steiner. Stichting Istia verzorgt op dit moment de kinderopvang bij negen Pallas - Scholen, namelijk bij; de Zevenster in Uden, Vrije School Helianthus in Heerlen, Rudolf Steiner Educare in Venlo, Christophorus in Roermond, Vrije School Brabant in Eindhoven, Vrije School Peelland in Helmond, Bernard Lievegoed School Maastricht, Basisschool de Zilverlinde Roosendaal en Vrije School De Strijene in Oosterhout.

KDV de Zonnekring staat open voor kinderen, ouders en verzorgers van ieder gezindte. Ook kinderen van andere scholen zijn van harte welkom!

We stellen ons tot doel om kinderen naast de gezinssituatie, een beschermde huiselijke situatie te bieden, waar zij kunnen spelen en zich kunnen ontwikkelen en waarin de opvoeding wordt ondersteund en met de ouders wordt gedeeld. Wij willen een omgeving creëren, die tegemoet komt aan kinderen om zelf ervaringen op te doen; een omgeving waarin ook de volwassenen, begeleiders elkaar stimuleren in het opdoen van eigen ervaringen. Kinderen moeten zich vertrouwd en prettig voelen. Een rijke speel- en leeromgeving moet het kind uitdagen om te spelen en te leren en om goed met andere kinderen en volwassenen om te gaan.

De manier waarop kinderen zich emotioneel veilig kunnen voelen, hoe hun persoonlijke en sociale competenties mede door het kindercentrum worden ontwikkeld en hoe wordt omgegaan met normen en waarden, staat door het hele beleidsplan verweven. In § 3.4 komen deze vier competenties uitgebreid aan de orde.

2. Historie en huisvesting

In 1984 is Vrije School de Strijene in Oosterhout gestart met een kleuterklas in het schoolgebouw aan de Nieuwe Bouwlingstraat. Al snel werd dit gebouw te klein en is de school verhuisd naar de Brabantlaan 7.

Vrije peutergroep de Zonnekring heeft zich ook in dit gebouw gevestigd evenals in veel later stadium BSO de Zevensprong ontstaan uit de tussen schoolse opvang.

Na meer dan 2 decennia aan de Brabantlaan te zijn gehuisvest, ging de school in juni 2011 wegens ruimtegebrek opnieuw verhuizen naar de Ganzendonk 3 in Oosterhout.

Zowel de Zonnekring als BSO de Zevensprong zijn van augustus 2011 tot 1 mei 2014 kinderopvang geworden onder Kober kindercentra.

Vanaf 1 mei 2014 is BSO de Zevensprong samen met KC de Zonnekring overgenomen door Stichting Istia, een antroposofische kinderdagopvang organisatie.

3. Pedagogische visie

3.1 Uitgangspunt

De grondslag van de antroposofie is ontwikkeld door de Oostenrijkse filosoof Rudolf Steiner (1862 – 1925). Rudolf Steiner heeft in 1923 zijn medewerking verleend aan de oprichting van de eerste Vrijeschool in Nederland te Den Haag. Antroposofie is ontleend aan twee Griekse woorden: antropos (mens) en sofia (wijsheid en kennis). Antroposofie is te omschrijven als: het je bewust willen worden wat mens-zijn is. De antroposofie gaat er van uit dat de mens; het jonge kind, een denkend, voelend en handelend wezen is. Er wordt gestreefd naar een evenwichtige ontwikkeling op het gebied van willen, voelen en denken (hand, hoofd, hart).

Waar komt een talent vandaan en waar een beperking?

In de antroposofie wordt verondersteld, dat de individualiteit niet alleen ontstaat door opvoeding omgeving en erfelijkheid, maar dat deze voor de geboorte er reeds is en zich verbindt met al deze factoren. Dit heeft praktische consequenties. Iedere verschijningswijze van een kind dient geaccepteerd te worden als een uiting van zijn komaf. Ook als die niet overeenstemt met het verwachtingspatroon van de opvoeder of als deze verschijningswijze lastig is. Het heeft tot gevolg, dat het opvoedingsproces er op gericht is het individuele tot zijn recht te laten komen. De opgroeiende mens moet ruimte worden geboden (binnen geaccepteerde grenzen) om aan de eigen ontwikkeling vorm en inhoud te kunnen geven, waarbij de opvoeder een voorwaarden scheppende rol heeft. In de antroposofie heeft Rudolf Steiner duidelijk gemaakt, hoe belangrijk het is om een kind te helpen in zijn ontwikkeling.

3.2 Visie op het werken met kinderen van 2 tot 4 jaar

Ieder kind is een unieke persoonlijkheid, die zijn eigen persoonlijke levensweg zal gaan.

Wij helpen het kind zelf zijn (of haar) eigen unieke vaardigheden te ontdekken en wij willen het begeleiden in zijn wils ontwikkeling, opdat hij later als volwassene, het doorzettingsvermogen bezit om daadwerkelijk uit te voeren wat hij zich tot doel gesteld heeft.

Door bewust de zintuiglijke omgeving van het kind vorm te geven, door het te omringen met mooie, goede en waarachtige dingen, kan het kind een basisvertrouwen ontwikkelen dat de grondslag vormt voor een positieve levenshouding. Plezier in het leven maakt het gemakkelijker open te staan voor anderen en geeft kracht en de inventiviteit om creatief om te gaan met problemen.

In het samenzijn met andere kinderen leert het kind zich ook sociaal en emotioneel te ontwikkelen. De leid(st)er wil een goede band met elk kind opbouwen, zodat het zich veilig en vertrouwd voelt en zich optimaal kan ontwikkelen. Zorg voor andere kinderen, zelfredzaamheid en zelfstandigheid worden gestimuleerd. Het vrije spel is daarbij voor het jonge kind onontbeerlijk. Daarin worden belevenissen van thuis en onderweg verwerkt. Vaak is het spel voor het jonge kind de eerste sociale oefening waarin het andere kinderen ontmoet. Spelen is doen en leren, spelen is leven en scheppen, bewegen en sociaal contact maken.

Nabootsing

In de eerste levensjaren staat het kleine kind geheel open voor de wereld en laat deze in het volste vertrouwen binnenstromen.

Het treedt haar met een actieve belangstelling tegemoet.

Het kind is gevoelig voor stemmingen van buiten en ontvankelijk voor de intenties en de innerlijke houding van waaruit de opvoeders handelen. Vanuit de inleving in een ander mens beweegt het kind als het ware mee met de bewegingen die van de ander uitgaan; het neemt impulsen over. Wanneer een kind een gebaar of een intonatie van een ouder of verzorger nabootst, komt dit omdat het kind volledig leeft in het gebaar van de betreffende persoon en er één mee is.

De beweging wordt innerlijk overgenomen en van binnenuit ontstaat dan het uiterlijke gebaar van het kind, voor zover de beheersing over het lichaam dit toelaat.

Ook een baby, die in de ontwikkeling nog niet zover is dat hij de gebaren en klanken van de volwassene al in uiterlijke zin kan nabootsen, beweegt innerlijk mee met elk gebaar en elke stembuiging. Het nabootsen door het jonge kind is niet een passief kopiëren, maar een activiteit waarbij het gehele organisme van het kind actief betrokken is.

Nabootsen is in deze zin niet een volgzaam imiteren, maar actief opnieuw scheppen.

De wil van het kind wordt hiermee gevormd, geleid en opgevoed. De rol van de opvoeder is dus niet alleen om dingen aan te leren of opdrachten te geven, maar om er vanuit totale persoonlijkheid te zijn, het kind voor te leven, dingen met aandacht en liefde te doen zodat het kind vanuit enthousiasme mee wil doen.

Rust, ritme en herhaling

Rust, ritme, en herhaling dragen bij aan de ontwikkeling van een gevoel van veiligheid en zelfvertrouwen. Een klein kind gedijt goed in een sfeer van **rust**. Dat betekent niet dat het helemaal stil moet zijn, dat er geen activiteit zou moeten zijn of dat alles heel langzaam gedaan zou moeten worden. Het gaat er om dat het kind de gelegenheid krijgt om in het tijdloze te zijn, om ongestoord in het nu te zijn, zonder opgeschrikt, afgeleid, of opgejut te worden. Het is daarom van belang dat er momenten zijn waarop een kind ongestoord kan spelen. Zonder dat het van buitenaf gestuurd, geleid of afgeleid wordt.

Zo kan het de wereld om zich heen verkennen, ontdekkingen doen, vaardigheden oefenen, indrukken opdoen en verwerken. In deze ongestoorde, dromerige sfeer van rust kan de ontdekkingsdrang, nieuwsgierigheid en verwondering van het kind zich uitleven.

Voor de dagelijks terugkerende handelingen en de daarbij behorende overgangen, kan het kind veel steun, houvast en herkenning ontlenen aan een vaste volgorde, een vaste dagindeling en vaste gewoontes en rituelen.

Ritme is voor een klein kind een steun om thuis te raken in zijn lichaam, om de levensprocessen goed op gang te helpen, om een evenwichtige energiehuishouding op te bouwen en om veerkracht te ontwikkelen.

Een dag is bij voorkeur ritmisch opgebouwd en kent momenten van (in)spanning en ontspanning. Door **herhaling** van de handelingen ontstaat herkenning bij het kind en dat geeft houvast. Het biedt emotionele veiligheid. Als het kind dagelijks op regelmaat kan rekenen, ontwikkelt het vertrouwen. Ook ontstaan door de herhaling de goede gewoontes die alleen in de kinderjaren verworven kunnen worden.

Respect, eerbied en dankbaarheid

Door volwassenen respectvol met de omringende wereld om te zien gaan leert het kind zijn eerbiedskrachten te ontwikkelen. Het 'in de eigen waarde laten' van mensen, dieren, planten en dingen kan hierdoor dagelijks geoefend worden. Er doen zich steeds weer gelegenheden voor waarnaar met verwondering, eerbied en aandacht gekeken kan worden.

De volwassene, die op deze wijze in het leven staat, kan zich dankbaar voelen voor dat wat het leven te bieden heeft. Dit gevoel wordt door het kind ervaren. Er ontstaat een innerlijk gevoel voor dankbaarheid.

Wils opvoeding

Het stimuleren van eigen activiteiten, het bieden van herhaling en regelmaat, het aanleren van goede gewoontes, en het richten van aandacht op de omgeving zijn belangrijk voor de ontwikkeling van de wil en van daadkracht.

Een goed ontwikkelde wil is een stevige basis voor het geestelijk en lichamelijk prestatievermogen op latere leeftijd. In de eerste zeven levensjaren worden het geheugen, het concentratievermogen en het doorzettingsvermogen ontwikkeld.

Als het kind een jaar of twee is, ontstaat er een eerste soort bewustzijn van zichzelf. Het gaat zichzelf ontdekken, het eigen 'ik' en zijn grenzen. Deze fase wordt door ouders/ opvoeders niet altijd als de gemakkelijkste periode ervaren, want ook hun grenzen worden afgetast. Toch is het van belang dat deze fase goed doorleeft kan worden. Het kleine kind leert door zich af te zetten, door "nee" te zeggen, maar ook door duidelijke grenzen te ervaren en daardoor zijn eigenheid, zijn eigen 'ik' te ontwikkelen. (Deze fase wordt ook wel de koppigheidsfase genoemd.)

Het ontwikkelen van de zintuigen

Door middel van de zintuigen komen we in contact met onszelf en met de buitenwereld. Het kleine kind is nog een en al zintuig, alle indrukken komen ongefilterd binnen. Het heeft nog niet geleerd de verschillende zintuiglijke indrukken naar 'waarde' te schatten en de niet waardevolle te negeren. Alles wordt opgenomen. We proberen die onbevangenheid te behouden en te behoeden door te waken over de kwaliteit van de zintuiglijke indrukken.

Inrichting en kleurgebruik in de ruimte, voeding, keuze van materialen en de hoeveelheid speelgoed zijn daarop afgestemd.

Een volwassen mens heeft meerdere zintuigen tot zijn beschikking. In de antroposofische pedagogiek wordt bij het jonge kind bijzondere aandacht gegeven aan de *tastzin*, de *levenszin*, de *bewegingszin* en de *evenwichtszin*. Door deze zintuigen ervaren kinderen een fundamentele relatie tussen hun lichaam en hun omgeving. De lichaamsgebonden zintuigindrukken leggen de basis voor psychische en geestelijke vermogens op latere leeftijd. Zo vormt bijvoorbeeld het vinden van evenwicht in lichamelijke zin het referentiekader om ook innerlijk evenwicht te kunnen beleven.

Met de *tastzin* ontdekt het kind zijn omgeving en zijn lichaam. Via aanraken, betasten en grijpen komt het kind tot 'begrijpen'. Het ervaart een bepaalde weerstand waardoor het kind zichzelf en zijn omgeving ervaart, en de grens daartussen.

Een goede ontwikkeling van de tastzin geeft op latere leeftijd vertrouwen in de wereld, een belangrijk fundament voor het verdere leven. Bij de lichamelijke verzorging, het gedragen worden en op schoot zitten wordt met dit zintuig rekening gehouden. Ook spelmaterialen worden bewust gekozen. Ze zijn van goede kwaliteit en voornamelijk natuurlijk van aard zoals hout, emaille, wol, katoen, linnen, zijde en fluweel. En er worden onder andere water, zand, eikels, kastanjes en schelpen aangeboden.

Met de *levenszin* ervaart een kind of het zich goed voelt of niet, of het honger of dorst heeft, of het moe of uitgerust is, of het zich ziek of behaaglijk voelt. Het vermogen om harmonie en disharmonie binnen het lichaam waar te nemen, vormt de basis om ook 'gezonde' of 'zieke' situaties in het sociale leven te kunnen onderscheiden. Belangrijk voor de ontwikkeling van de levenszin is een goede lichamelijke verzorging, gezonde voeding, een regelmatig (slaap)ritme in de dag en alles wat er toe bijdraagt dat het kind zich behaaglijk voelt.

De *bewegingszin* stelt ons in staat om van binnenuit onze eigen bewegingen waar te nemen door de spanningsverschillen in onze spieren. Het kind ervaart hoe het zich in de ruimte beweegt, dat het loopt, kruipt, springt etc. Voor de ontwikkeling van de bewegingszin zijn zowel de grove als de fijne motoriek van belang, afgewisseld met momenten van rust. Ook ritmische bewegingen bij liedjes of kringspelen werken bevorderend. Door een goed ontwikkelde bewegingszin kan een kind meebewegen met de ander en gevoel ontwikkelen voor non-verbale communicatie.

Ontwikkelt de bewegingszin zich goed dan kan een gevoel van vrijheid ontstaan en - op latere leeftijd - het vermogen om innerlijk 'bewogen' te raken en innerlijk mee te voelen met anderen.

Als het kind de zwaartekracht leert overwinnen wordt de **evenwichtszin** ontwikkeld. Het leert zich op te richten en te lopen. Vervolgens ontwikkelt het zijn vermogen tot ruimtelijke oriëntatie. De drie fundamentele ruimterichtingen boven, onder, links, rechts, achter en voor worden geoefend en veroverd. Bijvoorbeeld door te klimmen, springen, balanceren op een balk, hinkelen, torens van blokken te bouwen en bouwwerken te maken van kisten en planken. Een goed evenwicht in lichamelijke zin geeft een rustpunt van waaruit je alles kunt overzien en legt de basis voor innerlijk evenwicht, innerlijke rust en voor gevoel van evenwicht in overdrachtelijke zin.

3.3 Visie op het werken met verticale en samengestelde groepen

Een voorbeeld van kinderspel in een verticale en samengestelde groep:

In een grote zandbak zijn kinderen van verschillende leeftijden bezig. Nu staan ze op het punt water te gieten in een pas gegraven kuil. Terwijl de vijf- tot zes jarigen vakkundig leiding geven aan het geheel en kleine onrechtmatigheden proberen te verhelpen, kijken de kleintjes geïnteresseerd toe. Een paar komen al met zandvormpjes aanzetten om water te scheppen voor hun taartjes. Op een onbewaakt ogenblik kruipt er zelfs een peutertje van één jaar bij en begint in het water te slaan, tot de groten hem wegsjouwden van hun beschadigde kunstwerk.

Hier krijg je in een notendop alle eigenaardigheden van de kinderlijke ontwikkeling van deze leeftijden voor je uitgestald:

De *kleinsten* zijn voordurend in actie; met hun mond, hun handjes, hun voetjes en al hun zintuigen houden ze zich met hun omgeving bezig. Zij geven zich totaal over aan de indrukken die op hun afkomen. Hun hele doen en laten wordt gevormd door zoeken, tasten, en meedoen met de groten. De *drie- tot vierjarigen* bakken al taartjes, 'dekken de tafel', 'eten' en geven hun spel vorm naar wat zij thuis beleefd hebben.

De *vijf- tot zesjarigen* daarentegen willen iets echts, 'net als in het echt'. Hun spel is een en al doelgerichtheid en volharding.

Het is altijd de omgeving, die het kind wekt tot de bij hem passende activiteit. Bovendien neemt hij het 'zielenklimaat' op waaraan hij is blootgesteld. De aan alle kanten getechnologiseerde huishouding geven het kind voor zijn ziel geen voorbeelden die het nabootsen waard zijn. Het gevolg is een verarming van zijn creatieve mogelijkheden.

Daarom wordt in onze antroposofische kinderopvang zo gewerkt, dat er veel waarachtige *bezigheden* waargenomen en uitgevoerd kunnen worden. Hoe meer de dag lijkt op die van een kinderrijk gezin, waar het leven *zelf* de meest uiteenlopende stimulansen biedt - wassen, koken, bakken, schoonmaken, tafeldekken, afruimen - hoe beter.

Wij gaan uit van een huiselijke situatie met liefs broertjes en zusjes uit hetzelfde gezin bij elkaar. Alles wat een kind beleeft, laat door zijn vermogen tot nabootsing een diepe indruk achter op het samenspel van lichaam en ziel en vormt in zijn totaliteit de ervaringsachtergrond van de ziel. Zo leert het kleine kind van de ouderen en leren de groteren om de kleintjes te helpen, ze voelen zich verantwoordelijk. ontwikkelen hieraan meer eigenwaarde
Wat een rijkdom aan ontwikkelingsmogelijkheden worden er zo geboden. We leren te wachten op elkaar, samen te delen. Klein en groot doen tal van activiteiten samen en ieder op z'n eigen niveau; samen de tafel dekken, afruimen, afwassen en wegzetten.
Samen gaan wandelen of samen een heerlijke appeltaart bakken. De groten wegen het af en maken het beslag, de kleintjes die het al kunnen mogen appeltjes snijden met een 'echt' mes etc.

Zo ontstaat er onderlinge betrokkenheid, verantwoordelijkheid en veiligheid, leer je vergeven en elkaar te steunen.

Omdat kinderen in de eerste jaren de oudere kinderen en volwassenen in alles nabootsen ligt hier een grote verantwoordelijkheid voor de leidsters. De kinderopvang wordt een 'thuis' wanneer het er veilig is, wanneer iedereen er zichzelf kan en mag zijn, en wanneer het er ook gezellig is. Dat betekent dat de ruimte niet alleen op de allerkleinsten, maar ook op de grotere kinderen afgestemd moet worden. Er zijn bepaalde materialen en gebruiksvoorwerpen die nog niet voor de kleinere kinderen geschikt zijn en waar alleen de oudere kinderen gebruik van maken.

Een kind is afhankelijk van de volwassenen die het dichtsbij hem staan en groeit heel langzaam op naar zelfstandigheid. Die afhankelijkheid brengt het kind in een zeer kwetsbare positie en dit brengt een grote verantwoordelijkheid met zich mee.

Als opvoeder geef je richting aan het leven van de kinderen. Jij scheidt de voorwaarden waarbinnen iedereen zich kan ontplooiën op een manier die bij zijn leeftijd en belevingswereld past. Op deze manier kan de verticale of samengestelde kinderopvang, die vergelijkbaar is met een gezinssituatie, een veilige oefenplek zijn voor een kind waarin het kan, maar ook moet leren omgaan met zoiets moeilijks als jaloezie, of waar het leert delen en wachten.

Deze kant wordt lang niet altijd op waarde geschat. Het maakt veel uit hoe je je als opvoeder opstelt - of je jaloezie zielig vindt en al het mogelijke doet om die gevoelens te voorkomen, of dat je ervan uitgaat dat die gevoelens bij het leven horen en je samen met het kind de uitdaging aangaat ermee om te leren gaan. Als er gewerkt wordt aan sociale vermogens dan kan en hoeft er niet voortdurend harmonie te zijn.

Ruzie komt in elke gezinssituatie voor. Het kan voorkomen dat er één of meer kinderen moeilijk in de omgang zijn of elkaar niet liggen. Dat betekent niet dat er alleen maar machteloos toegezien kan worden. Fantasie en humor kunnen ervoor zorgen dat het aantal ruzies binnen de perken blijft en opgelost wordt, zeker bij de allerkleinsten.

Zo kun je een kind afleiden als het kibbelt over een stuk speelgoed en het daarmee spelenderwijs op andere gedachten brengen. Door even in te stappen in het spel en er een nieuwe dimensie aan toe te voegen, wordt het onderwerp van de ruzie als vanzelf vergeten.

Verder kan het kinderen in hun onderlinge confrontaties enorm helpen als er duidelijk is wat er wel en niet mag. Bijten, slaan, met blokken gooien en speelgoed hardhandig afpakken mag bijvoorbeeld niet, maar je eigen spulletjes verdedigen of veilig stellen mag wél.

Soms moet je een van de kinderen beschermen, een andere keer moet je door in te grijpen een voorbeeld stellen. Door er even over te praten of door samen te kijken of er een gezamenlijke oplossing te vinden is, kunnen kinderen ervaren dat je ruzies ook op een andere manier dan met gekibbel of slaan kunt oplossen.

Bij elke ruzie spelen boosheid, maar ook verdriet en pijn een rol. Pas als zowel de boosheid als het verdriet een plek mogen hebben, door ze bijvoorbeeld voor de kinderen te benoemen, kan de vrede weer terugkeren.

Broertjes en zusjes kunnen onderling ook veel steun aan elkaar hebben. Een kind dat bang is in het donker kan alleen al door de aanwezigheid van een slapend broertje of zusje zich zo veilig voelen dat het vanzelf weer gaat slapen. Of de grote stap naar de (verticale of samengestelde) kinderopvanggroep kan vol vertrouwen tegemoet gezien worden, omdat het oudere broertje of zusje daar ook al is. Omgekeerd kan het voor een ouder kind dat op school een beetje op zijn tenen loopt heel veilig zijn om na school, bij een jonger broertje of zusje weer klein te mogen zijn en met de poppen te spelen.

Binnen de verticale en samengestelde groepen van de kinderopvang van Stichting Istia, proberen we op een natuurlijke en liefdevolle wijze voorwaarden te creëren tot de ontwikkeling van vaardigheden die passen bij de leeftijd en belevingswereld van ieder kind.

Literatuurvermelding o.a. : 'De eerste zeven jaar' Dr. Edmond Schoorel / 'Ouders en hun kinderen' Dr. Michaela Glöckler

3.4 De vier competenties uit de wet kinderopvang van Riksen Walraven

In dit hoofdstuk proberen we wat dieper in te gaan op de vier competenties uit de Wet Kinderopvang van Riksen Walraven.

In het voorwoord hebben we al aangegeven dat de manier waarop kinderen zich emotioneel veilig kunnen voelen, hoe hun persoonlijke en sociale competenties worden ontwikkeld en hoe om gegaan wordt met normen en waarden door het hele beleidsplan verweven is. Hier ligt de nadruk meer op hoe wij handelen ten aanzien van deze competenties.

Het bieden van een gevoel van emotionele veiligheid

Zonder een warm nest kan een kind eigenlijk niet gedijen. Liefde is de belangrijkste kwaliteit van een warm nest. Met de liefde en de bemoediging die het kind ontvangt, zal het zich kunnen hechten aan de mensen om zich heen. Kinderen willen de wereld om zich heen graag verkennen en ontdekken daarin hebben zij een grote behoefte aan veiligheid en geborgenheid. Deze draagt bij aan het welbevinden van de kinderen maar zorgt er ook voor dat andere pedagogische doelstellingen gerealiseerd kunnen worden. Emotionele veiligheid is de basis waar vanuit het kind zich kan ontwikkelen.

Soms lijkt het wel of opvoeden – in de vorm van grenzen stellen – in strijd is met liefde en warmte. Als je grenzen stelt moet je kracht en gedecideerdheid uitstralen, terwijl liefde en warmte toch meestal geassocieerd worden met zachtheid. Bij liefde hoort ook het aanbieden van veiligheid en duidelijkheid, zo nodig met kracht en gedecideerdheid, en dat hoeft lang niet altijd leuk of gezellig te zijn.

Waar het bij een warm nest verder op aan komt, is goed verwoord in een Australisch gezegde: 'Het mooiste wat je een kind mee kunt geven zijn wortels en vleugels'. Als beide kanten van jongs af aan verzorgd worden door het kind enerzijds warmte, duidelijkheid en veiligheid te geven en door het de ruimte te bieden om zelf de wereld te ontdekken, loop je niet zo snel het gevaar om in uitersten te vervallen.

Hierbij zijn bij ons van belang:

- ❖ Een mooie en vriendelijk ingerichte ruimte, waarbij gekozen is voor zachte kleuren en mooie natuurlijke materialen, zoals hout, steen, wol en katoen. Er zijn verschillende gezellige huisjes en speelhoeken gecreëerd.
- ❖ Een liefdevolle en respectvolle houding van de groepsleiding
- ❖ Het aanbrenge van duidelijkheid en structuur in de dag, geborgenheid en warmte.
- ❖ Rust, ritme, en herhaling dragen bij aan de ontwikkeling van een gevoel van veiligheid en zelfvertrouwen.
- ❖ Wij werken zoveel mogelijk met vaste leidsters op een groep en vaste invalkrachten.

Voor een kind is het prettig als het dagverloop geen keurslijf is, maar ademt. Beweging en rust, alleen en samen, binnen en buiten, eten en niet eten zouden zich ritmisch moeten afwisselen. Maar ook rommel (mogen) maken en weer (samen) opruimen, vies (mogen) worden en weer lekker schoonwassen of poetsen.

- ❖ De overgangen van de ene naar de andere activiteit verlopen heel soepel, er wordt elke keer een vast liedje gezongen waaraan de kinderen houvast en duidelijkheid hebben voor de overgang naar de volgende activiteit.
- ❖ De kinderen worden allemaal individueel begroet bij binnenkomst en de pedagogisch medewerkers laten de kinderen heel duidelijk merken dat ze blij zijn dat ze er weer zijn.

- ❖ Ook voor de ouders is er aandacht. Ze worden op persoonlijke wijze begroet en brengen en halen hun peuter in de ruimten van het kinderdagverblijf.
- ❖ Ouders worden gedeeld in wat de kinderen allemaal gedaan hebben die dag en op de hoogte gehouden wanneer er iets bijzonders voorgevallen is. Er is altijd ruimte voor vragen. Hierbij wordt geen informatie gedeeld waarvan wij vanuit onze visie vinden dat dit schade kan berokkenen aan het emotionele welbevinden van de peuter(s) op dat moment. Een afspraak voor een speciaal oudergesprek(je) is natuurlijk mogelijk, zie ook hoofdstuk 6 en 7 over 'contacten met ouder' en 'ouderparticipatie'.
- ❖ Ouders worden zoveel mogelijk door een vaste leidster aangesproken.
- ❖ De leidsters hebben aandacht en oog voor ieder kindje, zijn op de hoogte van de eigenheid en ook van de persoonlijke bijzonderheden, zoals allergieën en de eventuele rust- of slaapgewoonten
- ❖ Er wordt veel gezongen gedurende de dag en er is verbaal en non-verbaal contact dat helemaal aansluit bij de belevingswereld van de peuter op dat moment. Kinderen mogen ongestoord bezig zijn zonder dat wij die momenten verstoren door van alles te gaan benoemen.
- ❖ De pedagogisch medewerkers reageren op een warme en hartelijke manier en laten het kindje duidelijk voelen dat het begrepen wordt.
- ❖ Er is respectvolle intimiteit naar de kinderen toe. Ze troosten en nemen het kindje op schoot als ze merken dat daar behoefte aan is. Ze hebben een respectvolle en liefdevolle houding, waarbij ze zich laten leiden door de reactie van het kind.
- ❖ De leidsters zorgen ervoor dat er een prettige ontspannen sfeer heerst in de groep, dat er aandacht is voor elkaar en dat ieder kind afzonderlijk goed gedijt.
- ❖ Iedere ochtend wordt afgesloten met een liedje of spreuk
- ❖ Als een pedagogisch medewerker vertrekt wordt er duidelijk afscheid genomen en er is voor gezorgd dat de overdracht goed verzorgd is. Bij binnenkomst van een nieuwe leidster worden alle aanwezige kinderen begroet. Er is oog voor ieder kind.
- ❖ Aan het einde van de middag neemt de leidster van ieder kind afzonderlijk afscheid met een persoonlijke opmerking of groet. Vaak wordt er dan benoemd wat we allemaal gedaan hebben die dag.

In het begin is een kind nog één met zijn omgeving. Pas in de koppigheidsfase, als het kind 'ik' en 'nee' gaat zeggen, komt er een besef van ik en de ander. Dit is ook vaak het moment dat een kind bewuste herinnering krijgt en zindelijk begint te worden. Het nee - zeggen is heel spannend; het kind verzet zich tegen degene van wie hij het meest afhankelijk is. Daar is veiligheid voor nodig.

- ❖ Die veiligheid kunnen we bieden door het kind op een gezonde manier te bevestigen in zijn zelfbeleving, in plaats van een machtsstrijd aan te gaan.
- ❖ Met humor en afleiding bereik je veel meer.
- ❖ Wat ook helpt is als de opvoeder rustig blijft, de gevoelens van het kind serieus neemt en erkent. Bijvoorbeeld door ze te benoemen en ook door het kindje te troosten. Troosten gaat heel goed met liedjes, dit werkt vaak veel beter dan woorden.
- ❖ Bij de lichamelijke verzorging worden de handelingen benoemt en met respect voor de eigenheid van het kind gedaan. Zo wordt het kind niet overvallen en krijgt het gelegenheid om zich erop in te stellen.
- ❖ We laten het kind zoveel mogelijk zelf doen wat het al zelf kan. Dit vergroot zijn zelfvertrouwen en het plezier beleven aan de dingen zelf te kunnen en leren doen. De pedagogisch medewerker stimuleert en helpt het kind hierbij.

Een peuter wordt pas zindelijk als hij daar aan toe is. Voor sommige peuters gebeurt er nog zoveel om hem heen dat ze hier nog niet voldoende aandacht aan kunnen besteden. Als de ouders thuis hier al wel samen met de peuter mee bezig is, kunnen ze de pedagogisch medewerkers van de groep inlichten en om ondersteuning vragen.

- ❖ Wij gaan hier bewust mee om en laten het kindje vaak mee gaan kijken naar de anderen die ook al naar de w.c. gaan.

- ❖ Vaak vragen we in zo'n begin fase aan ouders om de peuter makkelijke kleren aan te doen die hij ook zelf omhoog en omlaag kan doen. Wij proberen een sfeer te scheppen van vertrouwen en rust zodat ieder kind hier op zijn eigen tijd de stap naar zindelijkheid kan maken.

Gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van persoonlijke en sociale competenties

Een kind moet zelfstandigheid, zelfvertrouwen, flexibiliteit en creativiteit kunnen ontwikkelen en gelegenheid krijgen om zich te kunnen ontwikkelen op motorisch, cognitief, emotioneel en sociaal gebied. Het is van vitaal belang voor de hele ontwikkeling van het kind dat elke ontwikkelingsfase grondig doorgemaakt wordt, en dat het kind tijd de krijgt die het daarvoor nodig heeft. In het samenzijn met andere kinderen leert het kind zich sociaal en emotioneel te ontwikkelen.

- ❖ De leid(st)er wil een goede band met elk kind opbouwen, zodat het zich veilig en vertrouwd voelt en zich optimaal kan ontwikkelen. Zorg voor andere kinderen, zelfredzaamheid en zelfstandigheid worden hierbij gestimuleerd.

In de peuterfase is het 'des peuters' om de wereld via alle zintuigen te leren kennen. Door te voelen te proeven, te luisteren, en vooral door te bewegen maakt een peuter zich de wereld eigen. Het is belangrijk dat de peuter een breed scala aan ervaringen met zijn hele lijf opdoet. Voor een gezonde kindertijd is het van belang dat een kind de kans krijgt voldoende 'echte' ervaringen op te doen. Onder echte ervaringen verstaan wij die ervaringen waarmee een kind vanuit zijn belevingswereld echt wat kan en die bijdragen aan een gezonde ontwikkeling. Allereerst zijn alle zintuiglijke ervaringen die het kind via de ogen, de oren, de neus, de mond en de huid opdoet. Echt is de geur van het bos, het gevoel van het koude zand of de ruwe stenen, het afbijten van een appel, het luisteren naar de wind of naar een vogel, of naar iemand die een liedje zingt. Echte ervaringen zijn die van vallen en opstaan, van klimmen en klauteren, van het in evenwicht blijven op een fietsje en een heel hoge blokkentoren bouwen, van met heel veel honger aan tafel gaan zitten als je lekker door het bos gesjouwd hebt, van nat en koud worden als het regent of vriest en dan weer opwarmen door lekker warme droge kleren aan te krijgen of het dikke tranen huilen als niet jij maar een ander kindje het mooie prentenboek van juffie uit de kast mag halen.

Als we er op uit zijn het kind alleen maar prettige ervaringen te bezorgen, zal dat het ontwikkelen van persoonlijke en sociale vermogens in de weg staan. Als het lukt om het kind voldoende 'echte' ervaringen op te laten doen is daarmee een stevige basis gelegd voor het ontwikkelen van deze competenties. Fantasie is een rijke kracht, die bij ieder kind tot bloei kan komen dat de ruimte krijgt om echt kind te mogen zijn en naar hartenlust te mogen spelen. Fantasie is een kracht die op veel momenten een hulp kan zijn in je latere leven. Het maakt dat je creatief kunt zijn in moeilijke situaties en dat je in zware tijden van weinig geld, spullen of mogelijkheden je kunt redden.

Tijdens het vrije spel wordt er heel veel geleerd, motorische vaardigheden ontwikkeld en ruimtelijk inzicht verkregen. Voor de kinderen biedt het vrije spel voortdurend mogelijkheden voor het verwerken van emoties. Er is gelegenheid voor de kinderen om samen te spelen of alleen. Kleine peuters spelen nog vaak naast elkaar, terwijl de oudere peuters vanaf een jaar of drie al echt in het fantasiespel kunnen komen. Hierbij een voorbeeld van het 'vrije spel'.

"Op een kinderopvang van een vrije school wordt er gespeeld met kisten, lappen en planken die een boot, vliegtuig en een hut kunnen worden. Daartussen manoeuvreert een meisje met een poppenwagen zich een weg naar een theevisite in het blauwe huis. Onderweg bedenkt ze dat ze met haar kind mee wil in het vliegtuig en voegt zich bij de al bouwende kinderen. Deze maken een plekje voor haar vrij en ze vliegt mee naar de overkant. Het spel ontwikkelt zich gaande weg en de rolverdeling wordt zonder vooraf gemaakt plan vastgesteld."

- ❖ Er wordt door pedagogisch medewerkers zo min mogelijk ingegrepen tijdens het vrije spel. Het is niet de bedoeling dat het spel door leidsters en juffen aan wordt gestuurd, met door volwassenen gekozen thema's en spelmaterialen. Er worden wel mogelijkheden geboden en voorwaarden geschepd zonder de kinderen hierbij uit hun eigen belevingswereld en spel te halen.
- ❖ Tijdens het vrije spel worden door de leidsters huishoudelijke karweitjes gedaan, wie wil helpen mag meedoen. We wassen de ramen, poetsen het speelgoed of we bakken iets lekkers.
- ❖ In de lente zaaien we en in de herfst maken we appelmoes of bakken we b.v. appeltaart. Kinderen vinden het heerlijk om hierbij betrokken te worden en mee te mogen helpen. Ze spelen hun spel in het 'huisje', met de treinrails, in de schommelboot enzovoort.
- ❖ De peuter is een en al nabootsing en doet na wat hij of zij gehoord, gezien en beleefd heeft.
- ❖ Aan tafel wordt er gekleurd met bijenwaskrijtjes, geplakt of gepuzzeld. Ook bakken we iedere dag brood(jes). We maken het deeg met meel, gist en water en iedereen die mee wil en kan doen, schuift aan. (Zie ook hoofdstuk 5 over het dagritme)
- ❖ Het spelen met blokken en heel hoge torens bouwen die om kunnen vallen, wordt gestimuleerd. Spelen is leren voor een kind. Er wordt gepast en gemeten.

Botsingen tussen kinderen in een groep zijn onvermijdelijk. Het zijn bovendien heel leerzame situaties, omdat kinderen hun eigen behoefte en die van de ander leren kennen. Ze leren hoe ze invloed kunnen uitoefenen en wat het effect van hun gedrag is op de ander.

- ❖ Het is een kunst voor pedagogisch medewerkers om voldoende ruimte te bieden om kinderen er met elkaar uit te laten komen en begeleiding te bieden waar nodig.
- ❖ Dit gebeurt zodanig door kinderen in hun waarde te laten. De pedagogisch medewerker zal geen scheidsrechter spelen en haar oordeel terug houden.
- ❖ Ze zal troost bieden, beide kinderen erkennen in hun behoefte en hun gevoel en helpen de situatie om te buigen zodat beide kinderen weer verder kunnen spelen.
- ❖ Ook samen met de 'dader' het 'slachtoffer' troosten, is een gebaar dat op een positieve manier een conflict tot een goed einde brengt.

Door kinderen excuses aan te laten bieden wijs je per definitie een schuldige aan, terwijl de intentie zeker bij kleine kinderen niet is om een ander kind pijn te doen, maar om een stuk speelgoed te bemachtigen of hun zin te krijgen. Ze overzien nog niet de gevolgen van hun daden voor de andere betrokkenen, omdat hun inlevingsvermogen nog niet of onvoldoende ontwikkeld is. Dit kunnen ze beter ontwikkelen door de aandacht te richten op het troosten, dan door een hol zinnetje te zeggen.

- ❖ Fantasie en humor kunnen ervoor zorgen dat het aantal ruzies binnen de perken blijft en opgelost wordt, zeker bij de allerkleinsten.
- ❖ Zo kun je een kind afleiden als het kibbelt over een stuk speelgoed en het daarmee spelenderwijs op andere gedachten brengen. Door even in te stappen in het spel en er een nieuwe dimensie aan toe te voegen, wordt het onderwerp van de ruzie als vanzelf vergeten.
- ❖ Verder kan het kinderen in hun onderlinge confrontaties enorm helpen als er duidelijk is wat er wel en niet kan. Bijten, slaan, met blokken gooien en speelgoed hardhandig afpakken kan bijvoorbeeld niet, maar je eigen spulletjes verdedigen of veilig stellen mag wel.
- ❖ We leren de kinderen om op elkaar te wachten en samen te delen

De motorische ontwikkeling en de taalvorming

Met het bereiken van de leeftijd van één jaar heeft het kleine kind meestal al de eerste mijlpaal in de motorische ontwikkeling bereikt. Het kan staan en het kan lopen langs de rand van de box of het meubilair. Een enkel kind kan zelfs al los lopen. Daarna leert het kind zich steeds beter bewegen. In deze periode zal het kind ertoe neigen om bewegingen symmetrisch uit te voeren en de rechter en linker hand afwisselend en evenveel te gebruiken wanneer het iets pakt.

Vanaf het derde jaar zal het kind een voorkeur voor rechts of links gaan ontwikkelen. Deze voorkeur zal zich niet alleen tot handen en benen beperken maar ook tot ogen en oren. Ook de fijne motoriek ontwikkelt zich in die tijd. Rond het eerste jaar uit zich dat in alles aftasten en bevoelen en in het oppakken van kleine dingen met duim en wijsvinger. Langzamerhand leert een kind blokjes te stapelen, met bestek te eten, zelf uit een beker te drinken en b.v. veters en knoopjes los te maken. Tegen het vierde jaar heeft de fijne motoriek zich zover ontwikkeld, dat een kind in staat is zichzelf aan te kleden of een treinbaan in elkaar te zetten.

Enkele voorbeelden van activiteiten die wij de kinderen aanbieden en waarbij we de sociaal-emotionele, motorische en cognitieve aspecten aan bod laten komen zijn (zie ook §5.1):

- ❖ Poetsen van de tafels
- ❖ Vegen van de vloeren
- ❖ Wassen en zemen van de ramen
- ❖ Poppenkleertjes wassen
- ❖ Meehelpen in de tuin
- ❖ Afwassen en afdrogen
- ❖ Broodjes bakken
- ❖ Met blokken bouwen
- ❖ Wandelen, hinkelen, rennen en klimmen
- ❖ Appeltjes met een 'echt' mes snijden
- ❖ Appelmoes maken
- ❖ Plakken
- ❖ Tekenen met bijenwaskrijtjes
- ❖ Luisteren naar het seizoenverhaal
- ❖ Door middel van tafelspelletjes verhaaltjes vertellen.
- ❖ Schilderen (nat op nat)
- ❖ Prentenboeken lezen en voorlezen
- ❖ Met 'echt water' koken in de kleine pannetjes

Motorische ontwikkeling en spraakontwikkeling zijn met elkaar verbonden. Ook daarom bieden wij de kinderen veel gelegenheid tot bewegingsspel. Door middel van veel zingen, bewegingsspel, rijmpjes, versjes en samen boekjes lezen, naar verhalen luisteren, leert het kind omgaan met taal en muziek. Het zingen vormt een belangrijke bijdrage en is een grote stimulans voor de taalvorming.

- ❖ Als we onze huiskabouter wakker maken en de dag zingend begroet hebben, mag ieder kindje die dat wil iets vertellen over wat hij of zij meegemaakt heeft. Hier is alle aandacht voor, maar er wordt daarbij niet het belang van de groep uit het oog verloren. Hier volgen kleine gesprekjes over en weer. De kinderen leren om naar elkaar te luisteren en af te wachten tot ze aan de beurt zijn. De leidster die het kringetje 'doet', houdt daarbij de regie in handen.
- ❖ Tijdens het kringetje doen de leidsters veel handgebarenversjes en worden er liedjes gezongen met bijbehorende gebaren, zodat er zowel innerlijk als uiterlijk meebewogen kan worden.
- ❖ Ook onder het eten aan tafel komen er ook vaak gesprekken op gang. Hierbij geldt dat er pas gesproken wordt als je mondje leeg is. De leidsters reageren vol aandacht maar zorgen ervoor dat er ook gegeten en gedronken wordt.
- ❖ Er worden veel prentenboeken bekeken en voorgelezen, samen met de kinderen.
- ❖ Kinderen zijn dol op herhaling. Ieder seizoen wordt er een bijpassend verhaal verteld dat dagelijks verteld wordt, zo leren kinderen goed te luisteren en krijgen ze de tijd om beelden en woorden goed in zich op te nemen.

- ❖ Er worden ook door middel van tafelspelletjes verhalen verteld. Vaak gebeurt dit aan het einde van een seizoen. Het verhaal dat dan al zoveel keren verteld is wordt uitgebeeld. Bijvoorbeeld aan het einde van de winterperiode het Russische herhaalsprookje van De Want. Tijdens dit verhaal gaat Iwan wandelen met zijn hondje Youri. Hij verliest zijn want in de sneeuw. Het muisje Stil en snel, de kikker Kwaak maar raak, het haasje Zacht van vel, het varken Vies en vet en de beer Plomp van poot, willen hier allemaal maar wat graag wonen. Tot het moment dat het hondje Youri de want terug vindt en de dieren allemaal weer het bos in vluchten...

Na het gebruik van losse woorden gaat het kind zo rond zijn tweede jaar in korte zinnestjes praten. En daarmee komt het in een heel ander gebied van de taal terecht. Bij het vormen van zinnen krijg je te maken met taalstructuren, die hun neerslag hebben gevonden in een heleboel grammaticale regels. Een kind zal zich natuurlijk niet direct van die regels bewust zijn, maar door het goede voorbeeld en doordat het zelf gaat experimenteren krijgt het hier wel gevoel voor. Bij de opvoeding is dit goede voorbeeld in het spreken heel belangrijk. Het kind pakt dat voorbeeld het makkelijkste op als je bij de dingen die je doet hardop praat. Door dit vaak, goed en met plezier te doen, help je een kind om een woord dat het wil leren goed uit te spreken.

- ❖ De leidsters verwoorden wat het kind ziet en beleeft: "Zo nu eerst de sok aan en nu je broek."
- ❖ Er is ruimte voor het kind om te leren verwoorden of om iets te vertellen, een aandachtige luisterende toehoorder die het kind bevestigt en aanmoedigt. 'Fout' taalgebruik van kinderen gaan we niet verbeteren, maar geven we correct terug. Bijvoorbeeld: "Ik loopte met mama naar de winkel.", "Oh liep jij met mama naar de winkel?"

Overdracht van normen en waarden

Door volwassenen respectvol met de omringende wereld om te zien gaan leert het kind zijn eerbiedskrachten te ontwikkelen. Het 'in de eigen waarde laten' van mensen, dieren, planten en dingen kan hierdoor dagelijks geoefend worden. Er doen zich steeds weer gelegenheden voor waarnaar met verwondering, eerbied en aandacht gekeken kan worden.

De volwassene, die op deze wijze in het leven staat, kan zich dankbaar voelen voor dat wat het leven te bieden heeft. Dit gevoel wordt door het kind ervaren. Er ontstaat een innerlijk gevoel voor dankbaarheid. (zie ook blz. 6)

Normen zijn er om ons te begrenzen. Ze geven de kaders waarbinnen we met elkaar kunnen leven en werken. Waarden zijn kwaliteiten die we nastreven. Het zijn de idealen die ons vanuit de toekomst uitnodigen ons mens zijn te verwezenlijken.

Het grootste ideaal in de antroposofie is de condities te scheppen waarin het kind zich optimaal kan ontwikkelen tot een vrij mens die zijn eigen weg kan vinden in het leven en die de dingen kan doen die hij zich voor zijn geboorte had voorgenomen. Net als bij de andere competenties geldt ook hier dat we normen en waarden overbrengen door het voorleven ervan. Welke helpers hanteren wij hierbij:

Echtheid en oprechtheid

- ❖ Onze aandacht en interesse zijn oprecht, ons handelen is echt.
- ❖ Als we verzorgen, knuffelen, wiegen, lachen, zingen of spelen, zijn we daar van binnen bij betrokken en doen we dat niet op de automatische piloot.
- ❖ Geen sarcasme, zinspelingen of negatieve grapjes over de hoofden van de kinderen heen.

Eerbied

Eerbied voor de aarde en alles wat daar leeft, heeft te maken met het besef dat we deel uitmaken van een groter geheel. We zijn verbonden met de natuur en met de onzichtbare, geestelijke wereld die daarin werkt. Die verbondenheid bevestigen we door kinderen eerbied voor te leven.

- ❖ Eerbied voor de natuur kan doorklinken in de manier waarop we stilstaan bij de seizoenen: De eerste sneeuwkllokjes, een lieveheerbeestje, een spinnetje in de herfst dat z'n web heeft gebouwd, of een glinstersteentje dat een kind heeft gevonden, zelf zadjes planten en kijken hoe ze opkomen

Respect

Voortvloeiend uit het vorige punt is respect voor ieders eigenheid iets vanzelfsprekends. Dat geldt niet alleen voor de kinderen, maar ook voor onze collega's. Ieder heeft andere kwaliteiten en zwakheden bij zich. Die hebben we niet zomaar, dat is werkmateriaal voor ons leven. We weten niet hoe en waar we ze hebben opgedaan, wel kunnen we elkaars en onze eigen ontwikkeling respecteren. Respect is ook iets wat we uiten voor de dingen die ons omgeven en het voedsel dat op onze bordjes komt. Daar zijn mensen voor aan het werk geweest, en daar heeft de natuur zijn werk gedaan.

- ❖ We behandelen het speelgoed met respect. Kapot speelgoed gooien we niet zomaar weg, maar repareren wij zoveel mogelijk. Voordat we beginnen met eten zingen we een lied waarin we de zon, de aarde en de mensen danken voor hun werk.
- ❖ Door onze omgeving met aandacht te verzorgen en te onderhouden, tonen we ook respect voor onze spullen. Ook het doen van de (poppen)was, alles waar je mee gespeeld hebt weer op te ruimen, meedoen en helpen, en poetsen wat er vies gemaakt is, zijn waardevolle bezigheden waar het kind zich mee kan verbinden.

Plezier in leren en werken

Door met plezier ons werk te doen en met frisse moed uitdagingen aan te gaan en nieuwe dingen te leren geven we het begrip ontwikkeling handen en voeten. We zijn nooit klaar, een mens is nooit af. Daarom is het vermogen om je leven lang te leren zo belangrijk. Dat gaat nu eenmaal gemakkelijker als het als iets plezierigs wordt ervaren en niet als zware last.

Literatuurvermelding o.a. : 'Groeiwijzer' van één tot vier jaar geschreven door Paulien Bom en Machteld Huber 'Peuters en kleuters onder druk' De ziekmakende effecten van de toetscultuur door Prof. Dr. Sieneke Goorhuis -Brouwer

3.5 De vier competenties van Riksen Walraven speciaal voor verticale groepen

Omdat er in de middag samengevoegd wordt met de grotere kinderen die na een schooldag naar de BSO komen, willen we beschrijven hoe we omgaan met de emotionele en persoonlijke en sociale veiligheid en het verzorgen van normen en waarden bij de BSO kinderen die de hele dag naar de KDV komen. Zie ook het voorafgaande hoofdstuk over samengestelde groepen.

Wij gaan op de eerste plaats uit van een huiselijke situatie. Alles wat een kind beleeft, laat door zijn vermogen tot nabootsing een diepe indruk achter op het samenspel van lichaam en ziel en vormt in zijn totaliteit de ervaringsachtergrond van de ziel. Zo is het ook als de kinderen binnenkomen na de schooltijd. We willen voor de allerkleinsten én voor de grotere kinderen voorwaarden scheppen waardoor ze zo optimaal mogelijk samen kunnen zijn. Ieder kind vanuit zijn of haar eigen manier en vanuit de eigen belevingswereld. Zo leert het kleine kind van de ouderen en leren de groteren om de kleintjes te helpen. De groteren voelen zich verantwoordelijk en kunnen hieraan meer eigenwaarde ontwikkelen.

- ❖ De leidsters zorgen ervoor dat er een prettige onspannen sfeer heerst in de groep, dat er aandacht is voor elkaar en dat er extra rekening wordt gehouden met de allerkleinsten in de groep..
- ❖ We leren de kinderen om op elkaar te wachten en samen te delen
- ❖ Klein en groot doen tal van activiteiten samen en ieder op z'n eigen niveau; samen de tafel dekken, afruimen, afwassen en wegzetten. Samen gaan wandelen of samen een heerlijke appeltaart bakken. De groten wegen het af en maken het beslag, de kleintjes die het al kunnen mogen appeltjes snijden met een 'echt' mes etc.
- ❖ Er wordt altijd rekening gehouden met de allerkleinsten bij binnenkomst. Sommige peuters liggen misschien te slapen. We vragen aan de oudste BSO kinderen of ze rekening willen houden met de peuters die niet rusten of net wakker zijn.
- ❖ We vragen hen bij binnenkomst of als dat nodig is, of ze de kleintjes willen betrekken in hun spel en of ze er goed voor willen zorgen.
- ❖ Bij slecht weer gaan we binnen wat bakken of iets moois maken, afhankelijk van het jaargetijde en de leeftijden.
- ❖ Kinderen die willen mogen een verhaaltje vertellen en er worden boekjes bekeken en er wordt voorgelezen door de grotere kinderen die dat willen.
- ❖ Oudere kinderen die willen kunnen samen een poppenkast spel bedenken en spelen voor de kleineren. Of samen een heel hoge toren bouwen, en zo zijn er talloze activiteiten te bedenken die van meerwaarde zijn als jong en oud samen spelen.
- ❖ Rond 16:00 uur gaan we fruit eten en is het tijd voor een mooi verhaal voor alle leeftijden. Dat kunnen verhaaltjes van Jip en Janneke zijn, herhaal sprookjes of de 'echte' sprookjes van Grimm, dit hangt af van de samenstelling van de leeftijden en de groep.
- ❖ Na het fruit gaan we als het weer het maar even toelaat met z'n allen lekker buiten spelen of wandelen.
- ❖ Oudere kinderen die willen kunnen samen een tafel- of poppenkast spel bedenken en spelen voor de kleineren. Of samen een heel hoge toren bouwen. Zo zijn er talloze activiteiten te bedenken die van meerwaarde zijn als jong en oud samen spelen. Hierbij wordt de ontwikkelingsfase en eigenheid van ieder kind niet uit het oog verloren en zoveel mogelijk gerespecteerd.

4. Doelstelling

4.1 Algemeen

Kinderopvang de Zonnekring en Zevensprong biedt een opvoedingsmilieu naast en aanvullend op het gezin. Met veel liefde, warmte, een steeds wederkerend ritme, heel veel herhaling en esthetische vormgeving, wordt een omgeving geschapen, waarin het kind zich prettig voelt.

4.2 Realisatie van de doelstelling van de kinderopvang t.b.v. de kinderen

- a De natuur neemt bij ons een belangrijke plaats in. Het beleven van de seizoenen heeft een structurerende werking. Door het vieren van de jaarfeesten met de bijbehorende activiteiten wordt hieraan gewerkt.
- b Door het contact met andere kinderen worden hen ontplooiingskansen geboden voor het ontwikkelen van een aantal sociale, emotionele, creatieve, lichamelijke en verstandelijke vaardigheden.
- c Op een zo veelzijdig mogelijke wijze willen wij mogelijkheden scheppen, die het zich ontwikkelende kind zelf meebrengt, aanspreken.
- d Weliswaar heeft het kind structuur nodig en moeten er grenzen gesteld worden, maar binnen deze noodzakelijke beperkingen, moet het zich vrij kunnen ontplooiën trouw aan de individualiteit die het in zich draagt.

- e Het binnen en buiten spelen met dat wat zich daar aanbiedt, is erg belangrijk. Het speelgoed is voornamelijk van natuurlijke materialen en goede kwaliteit. Het oogt vaak 'onaf' zodat het uitnodigt om er zelf iets aan toe te voegen. Eerst vanuit de nabootsing later vanuit de fantasie. De ontwikkeling van de motoriek gebeurt o. a. door bouwen, sjouwen, fietsen, klimmen, bewegingsspelletjes. De fijne motoriek ontwikkelt zich door tekenen, plakken, schilderen, boetsen, deeg kneden, appeltjes snijden, bijenwas, was vouwen, etc.
- f Het zien en mee- en nadoen met allerlei nuttige handelingen die de leidsters doen, zoals fruit schoonmaken, poetsen, brood bakken, tafel dekken en bijvoorbeeld strijken, leidt tot begrip en respect voor de dingen om ons heen. In al deze zaken wordt voor het kind de basis gelegd voor het later te ontwikkelen leergedrag.
- g Door middel van veel zingen, bewegingsspelletjes, rijmpjes, versjes etc. leert het kind omgaan met taal en muziek. Het spreken ontwikkelt zich uit het zingen. Het zingen vormt zo een belangrijke bijdrage aan de taalvorming.

4.3 Realisatie van de doelstelling van het kindercentrum t.b.v ouders/ verzorgers

Kinderdagverblijf de Zonnekring biedt aan ouders de mogelijkheid om van gedachten te wisselen over grote en kleine opvoedingsvraagstukken. De leidsters praten met de ouders over hun kind en bespreken eventueel de aanpak van opvoeding van hun kind. De Zonnekring biedt ook aan ouders de mogelijkheid om kennis te nemen van de vrije opvoedkunde en de achtergronden ervan, zodat een keuze voor het basisonderwijs van De Strijene eventueel genomen kan worden.

Doordat het kind een of meer dagdelen per week de Zonnekring bezoekt, heeft de ouder de gelegenheid zich toe te leggen op eigen interesses en kan hij zich desgewenst in een van deze richtingen ontplooien.

Ook gezien de openingstijden iedere werkdag van 7:30 tot 18:00 uur, biedt het ouders de mogelijkheid om een baan of studie uit te oefenen. KDV de Zonnekring vervult zo ook een maatschappelijke functie, doordat het ouders gemakkelijker wordt gemaakt om een plaats te vervullen op de arbeidsmarkt en/of om opleidingen of cursussen te volgen.

5. Praktische invulling

5.1 Vertaling naar de praktijk

Vanuit visie handelen in de dagelijkse praktijk vraagt veel van de houding van de opvoeder. Het vraagt de bereidheid om het kind - telkens weer - open tegemoet te treden. Dat betekent overigens niet dat er geen grenzen nodig zijn. Juist het aanbieden van specifieke activiteiten en het afleiden of ombuigen van minder gewenst gedrag nodigen het kind uit tot een vrije en unieke ontwikkelingsweg.

Vertrouwde thema's en handelingen uit de belevingswereld van het kind geven aanleiding tot het nabootsen van allerlei bezigheden. Het vegen van de vloer, het poetsen van de tafel, het bouwen van een huis, is voor een kind vanuit zijn fantasie na te bootsen met een minimum aan speelgoed. Huishoudelijke activiteiten zijn zinvolle en eenvoudige activiteiten voor het jonge kind om na te bootsen. Zij worden bewust goed voorgedaan door de opvoeders. Ook de houding van de leiding en de inrichting van de ruimte zijn belangrijk.

Zij dragen bij, samen met de aard en kwaliteit van de activiteiten, tot het zich geborgen voelen. De belangrijkste aspecten in de ontwikkeling van jonge kinderen; beweging, schepping en nabootsing worden hierdoor ondersteund en gevormd. Iedere activiteit biedt specifieke mogelijkheden om de ontwikkeling van het kind te stimuleren en waar nodig het individuele kind extra ondersteuning te bieden. De ontwikkeling van sociaal-emotionele, motorische en cognitieve aspecten, taalontwikkeling, zelfredzaamheid en gevoel voor het kunstzinnige en ambachtelijke komen zo aan bod.

Voorbeelden van zulke activiteiten zijn:

- ❖ Poetsen van de tafels
- ❖ Vegen van de vloeren
- ❖ Wassen en zemen van de ramen
- ❖ Poppenkleertjes wassen
- ❖ Meehelpen in de tuin
- ❖ Afwassen en afdrogen
- ❖ Broodjes bakken
- ❖ Wandelen, hinkelen, rennen en klimmen
- ❖ Appeltjes met een 'echt' mes snijden
- ❖ Appelmoes maken
- ❖ Plakken
- ❖ Tekenen met bijenwaskrijtjes
- ❖ Luisteren naar het seizoenverhaal
- ❖ Door middel van tafelspelletjes verhaaltjes vertellen.
- ❖ Schilderen (nat op nat)
- ❖ Prentenboeken lezen en voorlezen
- ❖ Met 'echt water' koken in de kleine pannetjes

5.2 Beschrijving van de dag en dagritme

In een warme, huiselijke sfeer spelen we met elkaar en genieten van verhalen en liedjes. Er is persoonlijke aandacht voor ieder kind.

Peuters hebben een natuurlijke behoefte aan rust, ritme en regelmaat. Daarom is het van belang om het kind enerzijds tegemoet te komen in zijn behoefte om in alle rust tijdens zijn spel de wereld te ontdekken en in zich op te nemen, en toch van buitenaf een duidelijke structuur aan te bieden. Door herhaling oefent het kind en ontwikkelt het vaardigheden en vermogens. De dag heeft daarom een vast ritme, elke dag terugkerend, met een duidelijk begin en een duidelijk einde. De overgangen van de ene naar de andere activiteit verlopen heel soepel, er wordt elke keer een vast liedje gezongen waaraan de kinderen houvast en duidelijkheid hebben voor de overgang naar de volgende activiteit.

Tijdens het vrije spel worden door de leidsters huishoudelijke karweitjes gedaan, wie wil helpen mag meedoen. We wassen de ramen, poetsen het speelgoed of we bakken iets lekkers. Alledaagse dingen die uit het leven zelf voortkomen.

In de lente zaaien we en in de herfst maken we appelmoes of bakken we b.v. appeltaart. Kinderen vinden het heerlijk om hierbij betrokken te worden en mee te mogen helpen. Ze spelen hun spel in het 'huisje', met de treinrails, in de schommelboot enzovoort.

De peuter is een en al nabootsing en doet na wat hij of zij gehoord, gezien en beleefd heeft.

Aan tafel wordt er gekleurd met bijenwaskrijtjes, geplakt of gepuzzeld. Ook bakken we iedere dag brood(jes). We maken het deeg met meel, gist en water en iedereen die mee wil en kan doen, schuift aan.

Er wordt heerlijk buiten gespeeld aan de aangrenzende speelplaats waar ook een kleine zandbak ligt. Iedere dag kunnen peuters die de hele dag blijven gaan slapen of rusten in de aparte tegenover liggende slaapruiimte. Er zijn fijne rustbedjes met dekentjes aangeschaft en de gordijnen worden gesloten. Voor het slapen gaan wordt er een muziekje afgespeeld, er ontstaat een heel rustige sfeer.

Op maandag, dinsdag en donderdag is er vanaf 14:00 uur buitenschoolse opvang voor de kinderen van basisschool De Strijene. We spelen dan samen, net als in een groot gezin! Zie punt 3.3

Dagritme van Kinderdagverblijf De Zonnekring

7:30	Voorschoolse opvang samen met de kinderen van de BSO
8:30	De 'grote' BSO kinderen gaan naar de klas. Binnenkomen peuters, afscheid nemen ouders. Even samen een puzzeltje maken of boekje lezen.
9:00	Om 9.00 uur gaan we in de kring en maken onze kabouter wakker met een vast ritueel. Een kindje wordt gekozen als hulpje van die ochtend.
10:00	We zingen dan liedjes van het seizoen, doen bewegingsspelletjes en vingerspelletjes. Hierna aanvang van het vrije spel.
10:15	Rond 10.15 uur gaan we samen met de kinderen de klas weer mooi maken. Samen in de kring rozijntjes eten en naar een mooi verhaal luisteren. Na het kringetje mogen de kinderen een spelletje doen of een tekening maken aan tafel. Intussen wordt er gekeken wie er naar het toilet moet en worden er luiers verschoond. Handen worden gewassen.
11:00	Als dit is gebeurd wordt de tafel mooi gedekt en gaan we eten.
11:30	Dan gaan we naar buiten. Peuters die nog niet zindelijk zijn worden verschoond.
12:00	Ophaal moment voor de kinderen die gebruik maken van de korte openingstijd.
12:30	Omdat sommige kleintjes na zo'n hele ochtend spelen moe zijn, bestaat de mogelijkheid om te rusten of te slapen in een aparte ruimte tegenover de Zonnekring waar we slaapplekjes hebben gemaakt.
14:00	Ophaalmoment voor de kinderen die een lange ochtend blijven. De 'grote' kinderen van BSO de Zevensprong komen gezellig samen met de kleintjes spelen.
14:15	Gezamenlijk even wat eten en drinken. Vrij spel' en naar buiten of een geleide activiteit doen zoals brood bakken, knutselen, spelletjes. Kleintjes die nog niet wakker zijn worden uit bed gehaald.
16:00	Fruit eten en sap drinken, tijd voor een mooi verhaal. Na het fruit wordt er nog even lekker binnen en/of buiten gespeeld. Als het weer het toelaat, gaan we spelen in de aangrenzende tuin of op het schoolplein.
17:00-18:00	Afsluiting van de dag, de kinderen worden opgehaald.

Het ritme in het jaar kunnen de kinderen meebeleven door middel van de jaarfeesten. Deze zijn sterk verbonden met de seizoenen. De jaarfeesten die met het kind gevierd worden, komen op een eenvoudige manier tot uitdrukking in liedjes, verhalen en spelletjes. Ook het lokaal en de 'seizoentafel' worden versierd in de bijbehorende stemming en sfeer.

Er worden bekende en wat minder bekende feesten gevierd en elk kennen ze hun eigen signatuur en gebruiken, zoals lampions, palmpasestokken, liedjes, verhalen, bloemen, fruit, kringdansen en speciale maaltijden. Het feest beperkt zich niet tot die ene dag maar strekt zich uit over weken van voorbereiden en na-beleven.

De jaarfeesten zijn:

Michael (herfst) 29 september

Sint Maarten 11 november

Advent 4 zondagen voor Kerst

Sint Nicolaas (winter) 5 december

Kerstmis 25 en 26 december

Driekoningen 6 januari

Maria Lichtmis 2 februari

Carnaval in de week voor Aswoensdag (= 40 dagen voor Pasen)

Palmpasen (lente) zondag voor Pasen

Pasen de zondag en maandag volgend op de eerste volle maan na het begin van de lente

Pinksteren 50 dagen na Pasen

Sint Jan (zomer) 24 juni

Aan de jaarfeesten kan tevens vanuit andere tradities en religieuze stromingen, zoals bijvoorbeeld de islam, invulling gegeven worden.

5.4 Gewenningsperiode

Het wennen verloopt bij het ene kind makkelijker dan bij het andere. Ook bij ouders speelt het proces van loslaten een rol. Daarom hebben we een wenperiode. Hierin leggen we de basis voor de vertrouwensrelatie tussen kind, leid(st)er en ouders. Het verdient aanbeveling om enkele keren uit te trekken voor de gewenningsperiode en dit stapsgewijs op te bouwen.

De eerste stap kan een gezamenlijk bezoek zijn aan de groep waar het kind naar toe zal gaan. Hierna kan de tijd dat het kind alleen in de groep is langzaam verlengd worden zodat het rustig kan wennen aan de nieuwe omgeving en indrukken.

Over het wennen en de bereikbaarheid van de ouders gedurende deze periode worden in onderling overleg afspraken gemaakt.

We vragen de ouders om in de gewenningsperiode bereikbaar te zijn. Duidelijk afscheid nemen van hun kind, kusje, knuffel en uitzwaaien bij het raam. Een knuffeltje van thuis meenemen kan zorg dragen voor extra veiligheid en geborgenheid. Indien nodig (wanneer een kindje ontroostbaar is) wordt na overleg en telefonisch contact met de ouder/verzorger, samen met het kindje de ochtend verder doorlopen.

Dit kan soms enkele keren nodig zijn alvorens een kind zich veilig en geborgen voelt en een vertrouwensrelatie met de leidsters kan opbouwen.

5.5 Relatie kind – leid(st)er

Een goede kind/leid(st)er - relatie ligt aan de basis van kwalitatief goede opvang. Elk kind heeft hechtingsfiguren in zijn/haar leven nodig om zich goed te kunnen ontwikkelen. De gehechtheidrelatie is de gevoelsmatige relatie die groeit tussen de opvoeder en het kind. Er kunnen naast de ouders meerdere personen zijn, aan wie het kind zich gaat hechten, bijvoorbeeld de leid(st)er in de kinderopvanginstelling.

Vanuit de gehechtheidrelatie met de leidsters ervaart het kind de veilige basis die nodig is om op eigen houtje dingen te durven ondernemen. Als het kind zich niet zo prettig voelt kan het terugvallen op deze persoon. De leidsters zijn zich bewust van de gehechtheidrelatie en gaan hier zorgvuldig mee om.

De leidsters proberen door middel van hun eigen gedrag het kind te laten merken dat:

- ❖ zijn/haar aanwezigheid op prijs gesteld wordt;
- ❖ elkaars eigenheid gerespecteerd wordt;
- ❖ er vertrouwen is in elkaar;

- ❖ er vriendelijk met elkaar wordt omgegaan;
- ❖ er rekening gehouden wordt met elkaar;
- ❖ geprobeerd wordt elkaar te begrijpen.

5.6 Openingstijden groepsindeling en leid(st)er - kind – ratio

KDV de Zonnekring biedt op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag opvang aan kinderen van 2 tot 4 jaar. Er wordt gewerkt in groepen van maximaal 14 peuters per groep of per dagdeel. In de middaguren werken we met samengestelde groepen, d.w.z. de kinderen van KDV de Zonnekring die de hele dag blijven, spelen dan samen met de kinderen van BSO de Zevensprong. In beide groepen wordt er altijd gewerkt vanuit de juiste leidster - kind – ratio en volgens het toetsingskader van de GGD. De leidsters voldoen allen aan de normen van de CAO kinderopvang. Iedere dag zijn er vaste stamgroepen met vaste leidsters.

Het kindercentrum is vier dagen per week geopend. Er is keuze uit verschillende dagdelen.

De **voorschoolse opvang** is van 7:30 tot 8:30 uur

De **korte ochtendopvang** is van 8:30 tot 12:00 uur.

De **lange ochtendopvang** is van 8:30 tot 14.00 uur.

De **hele dagopvang** is van 8:30 tot 18:00 uur.

Bij meer dan acht peuters in de leeftijd van twee tot vier jaar zijn er altijd twee gekwalificeerde leidsters aanwezig. De leidsters voldoen aan alle normen van de CAO kinderopvang en zijn in het bezit van een recente Verklaring Omtrent Gedrag.

Op studiedagen en tijdens vakantiedagen zijn wij de hele dag geopend van 8:00 – 18:00 uur, behalve in de eerste drie zomervakantieweken, op carnavalsmaandag en –dinsdag en de officiële feestdagen. Zo mogelijk met een aangepast en extra leuk vakantieprogramma.

Er komt dan ruim van te voren een lijst te liggen waarop u uw kindje kunt inschrijven. Hiervan wordt ook melding gemaakt in de nieuwsbrief van de school. In de nabije toekomst is het ook mogelijk om voor vakanties een strippenkaart in te kopen.

5.7 Huishoudelijke regels

Regels zijn hulpmiddelen en geen onveranderlijke wetten. We gebruiken ze om kinderen en ouders/verzorgers te laten weten waar ze aan toe zijn.

Soms moet er - in overleg - van de regels afgeweken worden. Wij hechten belang aan een goede verstandhouding tussen ouders/verzorgers en leiding.

Vanuit visie handelen in de dagelijkse praktijk vraagt veel van de houding van de leidsters . Het vraagt de bereidheid om het kind telkens weer open tegemoet te treden. Dit betekent overigens niet dat er geen grenzen nodig zijn.

Bij het naleven van de regels wordt het kind zoveel mogelijk op een niet-bestrafende manier benaderd en abstracte eisen worden vermeden. De leid(st)er biedt het kind een alternatief aan of komt fantasievol te hulp.

Door volwassenen respectvol met de omringende wereld te zien omgaan, leert de peuter door middel van nabootsing, eerbied op te brengen voor mens, dier en materie.

We proberen een kind te leren dat:

- zij soms op hun beurt moeten wachten;
- je soms dingen moet delen, b.v. speelgoed

- Je naast elkaar kunt spelen en elkaar moet kunnen verdragen;
- Het niet 'leuk' is een ander te plagen of pijn te doen;
- Je moet leren een klein moment van aandacht te hebben, bijvoorbeeld door naar een kort verhaal te luisteren.
- gillen en schreeuwen niet altijd even prettig is;
- gooien met voorwerpen echt niet kan;
- niet te rennen of te stoeien in de gangen van de school;
- je niet overal toegang toe hebt;
- je bij elkaar blijft tijdens het wandelen;
- je nooit uit eigen beweging mag oversteken;
- wat je zelf kunt doen ook zelf doet; zoals bv de schoenen aan trekken, zelf de jas aandoen, de rits dicht maken, etc.
- het fijn is om geen luier meer aan te hoeven, dus op tijd naar het toilet te gaan.
- opruimen er ook bij hoort;
- de handen gewassen worden voor het eten en na het toiletbezoek;
- het fijn is om met alles mee te doen en te helpen.

Organisatorisch

- Er is een vast dagritme, zodat de herkenningmomenten voor de kinderen duidelijk zijn.
- Er wordt alleen aan tafel gegeten.
- Er wordt onder toezicht buiten gespeeld.
- Ouders halen de kinderen in de groepsruimte, zodat de overdracht van de verantwoordelijkheid duidelijk is.
- Kinderen worden in principe alleen meegegeven aan derden indien de ouders/verzorgers daarvan bericht hebben gegeven.
- De kinderen nemen tijdens de speelochtend zelf 1 stuk fruit mee.
- Er wordt in de ochtend en in de middag sterk verdund biologisch sap (natuurlijke suikers) of thee geschonken in de peutergroep/ bso.

Principieel

Kinderen mogen niet:

- Met eten gooien of spelen.
- Speelgoed opzettelijk kapot maken of ermee gooien.
- Knutselactiviteiten op niet daarvoor bestemde plekken uitvoeren.
- Met meer dan één kind gebruik maken van het toilet.
- Botsen met rijdend materiaal.
- Binnenspeelgoed meenemen naar buiten.
- Aan de spullen van de leiding komen.

Veiligheid

- Kinderen mogen elkaar niet duwen of pijn doen.
- Ze mogen niet met zand gooien, op gevaarlijke dingen klimmen en alleen naar buiten.

Hygiënisch

We leren kinderen:

- Handen te wassen na het bezoek aan het toilet, na het schilderen en voor het fruit eten en de broodmaaltijd.
- Dat alleen aan tafel gegeten en gedronken wordt.

5.8 Vieren van verjaardag en afscheid

Als de peuter 3 of 4 jaar wordt, vieren we dit aan het begin van de ochtend. Er mag dan iets kleins worden getrakteerd. Er wordt een kroon gemaakt, liedjes gezongen en het (geboorte) verhaal wordt verteld. Wij vieren dit samen met de ouders/verzorgers. U wordt hiervoor uitgenodigd.

5.9 Informatieoverdracht naar de basisschool

Als het kind 4 jaar wordt, vullen de leidsters een overdrachtsformulier in. Aan de hand van dit observatie-/overdrachtsformulier, heeft de leid(st)er een gesprek met de ouders.

Het observatie-/overdrachtsformulier wordt door ouders en de leid(st)er ondertekend en vervolgens krijgt ook de school van keuze, hiervan een kopie. Hierdoor maakt het kind een gemakkelijker start op de basisschool. Uiteraard gebeurt dit alleen indien u dit wenst en hier toestemming voor geeft. Ouders kunnen er vanuit gaan dat er zeer zorgvuldig met de gegevens wordt omgegaan. De kinderen die doorstromen naar vrijeschool De Strijene, worden aan de hand van het overdrachtsformulier kort met de kleuterjuffen van de school doorgesproken.

6. Contacten met de ouders

Ouders worden actief bij de opvang betrokken. Wij hechten veel waarde aan goede contacten met alle ouders en verzorgers om zo te komen tot een optimale samenwerking. De middelen die we hiervoor gebruiken zijn:

6.1 Het eerste contact

Om te kijken of de ouders hun kind bij Kinderdagverblijf de Zonnekring willen plaatsen, ontvangen zij een informatieboekje. Als zij hun kind willen plaatsen, ontvangen zij een inschrijfformulier.

6.2 De plaatsing

Om een kind geplaatst te krijgen wordt het inschrijfformulier ingevuld. De coördinator kijkt of er plaats is of plaatst hem op de wachtlijst. Ouders ontvangen de benodigde bijlagen, zoals de algemene voorwaarden en een lijst met leden van de oudercommissie van te voren per mail. Tegen de tijd dat er plaats is in de groep kunnen de ouders een telefoontje verwachten. Tijdens dit gesprek krijgen de ouders alle nodige informatie over het reilen en zeilen binnen het kindercentrum.

Na het plaatsingsgesprek krijgen de ouders een uitnodiging voor de ouder login van KDVnet, het online softwaresysteem waar Stichting Istia gebruik van maakt. Er wordt vervolgens gevraagd of ouders het contract digitaal willen ondertekenen.

6.3 Het plaatsingsgesprek

In dit gesprek zal aan de hand van een intakeformulier belangrijke informatie over het kind, bijvoorbeeld voeding, allergieën en bijzonderheden, aan de orde komen. Op deze manier kunnen de leidsters die dit formulier voor de aanvang van de opvang krijgen, het kind al een beetje leren kennen. Ouders kunnen in dit gesprek hun vragen stellen over de opvang in de groep. Indien er speciale opvoedingswensen zijn van de ouders, kunnen zij die in dit gesprek kenbaar maken. De leidsters proberen dan zover als mogelijk, zich hieraan aan te passen.

Alle verkregen informatie over het kind wordt opgenomen in een map met kindgegevens. Ook de telefoonnummers waarop ouders thuis of op het werk bereikbaar zijn worden in deze map opgenomen. De telefoonnummers zijn van belang om ouders te kunnen bereiken om indien de situatie dit vereist, overleg met hen te kunnen plegen, bijvoorbeeld in geval van ziekte van het kind. Deze belangrijke informatie wordt door de leidsters steeds geactualiseerd.

Het plaatsing- of intakegesprek vindt plaats tussen de ouder(s) van het kind en de leidinggevende van kinderdagverblijf de Zonnekring.

6.4 Het evaluatiegesprek en het oudergesprek

Ongeveer 3 maanden na plaatsing kan op verzoek van de ouders of de leidsters van een groep een evaluatiegesprek plaatsvinden, om wederzijdse ervaringen van ouders en leidsters uit te wisselen. Vervolgens worden de ouders 1 maal per jaar uitgenodigd voor een gesprek om dieper op de opvoeding en ontwikkeling van het kind om te gaan. De leidsters bereiden elk gesprek voor en maken een kort verslag van het gesprek. Vanzelfsprekend kunnen, indien daar behoefte aan is, zowel ouders als leidsters op ieder gewenst moment het initiatief tot een gesprek nemen.

6.5 Klachtenprocedure

Kinderopvang is mensenwerk en waar mensen werken kan iets misgaan. Dit kan leiden tot ontevredenheid van de ouder(s) en/of verzorger(s).

Kinderopvangorganisatie Istia biedt aan ouders/verzorgers diverse mogelijkheden aan om hun ontevredenheid te uiten in de vorm van uitingen van ongenoegen tot en met officiële ingediende schriftelijke klachten. Deze uitingen zijn allemaal signalen tot c.q. behoeften aan betere afstemming en kansen om structureel verbeteringen aan te brengen in onze dienstverlening. Hieronder wordt in het kort beschreven welke regelingen er zijn en hoe hiervan gebruik kan worden gemaakt door de ouders en de oudercommissies van deze locaties.

Interne klachtenregeling met voortraject en indienen klacht

Het is soms niet te vermijden dat er af en toe iets is wat een ouder niet bevalt aan de opvang van zijn of haar kind. Een ouder kan bijvoorbeeld vinden dat een pedagogisch medewerker niet genoeg aandacht heeft voor het kind, of dat de medewerker ten aanzien van een bepaald aspect in haar werkwijze niet goed functioneert.

Onze interne klachtenregeling wordt bekend gemaakt bij de ouders en oudercommissies van iedere locatie, via het pedagogisch beleidsplan, het informatieboekje en via de nieuwsbrief. Tijdens het intakegesprek wordt melding gemaakt van de klachtenregeling en op het intakeformulier wordt gevraagd of ouders het klachtenformulier ontvangen hebben.

Oudercommissies ontvangen via de mail het laatste inspectierapport. Inspectierapporten en pedagogische beleidsplannen met de daarin opgenomen klachtenregelingen staan ook op de site van Stichting Istia: www.stichting-istia.nl

Binnen onze Kinderopvang vinden we dat medewerkers rechtstreeks met een probleem of klacht benaderd kunnen worden. Onder een klacht verstaan we iedere mondelinge of schriftelijke uiting van ongenoegen of ontevredenheid van een ouder/verzorger over het (pedagogisch) handelen van of de dienstverlening door een medewerker van Stichting Istia.

De leidsters streven ernaar om professioneel om te gaan met kritiek. Als een ouder een klacht heeft gaat Stichting Istia ervan uit dat dit zo spoedig mogelijk besproken wordt met de desbetreffende medewerker.

Over de dagelijkse gang van zaken kunnen de leidsters of de coördinator altijd aangesproken worden. Toch kan het voor ouders soms lastig zijn om zorgen of kritiek rechtstreeks te bespreken. Wij willen iedereen de mogelijkheid bieden om hun klacht of uiting van ongenoegen ergens neer te leggen. We kunnen hier alleen maar van leren. Pas als we weten dat ouders iets vervelend vinden of ergens moeite mee hebben kunnen we er iets aan doen en kan de situatie verbeterd worden.

Indien er beleidsmatige aangelegenheden of klachten zijn kan contact opgenomen worden met bestuurslid Annie Storm van Stichting Istia: 06 – 38827113 annie@stichting-istia.nl

Bij klachten en/of vragen over facturering en andere financiële aangelegenheden kunnen ouders terecht bij Constant Boogert secretaris en financieel adviseur: info@stichting-istia.nl

Leidt dit niet tot een bevredigende oplossing, dan kan een klacht schriftelijk ingediend worden. Er zitten klachten/suggestie formulieren in de ouderklapper. De klacht dient binnen een redelijke termijn na het ontstaan van de klacht ingediend te zijn, waarbij 2 maanden als redelijk wordt gezien. Mocht de klacht een vermoeden van kindermishandeling betreffen, dan treedt de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in werking. Deze klachtenprocedure wordt daarmee afgesloten.

Behandeling klacht en externe klachtenregeling

Schriftelijke klachten kunnen ingediend worden bij klachtenfunctionaris en bestuurslid Istia: Annie Storm: annie@stichting-istia.nl

- ❖ Zij draagt zorg voor de inhoudelijke behandeling en registratie van de klacht.
- ❖ De ouder ontvangt een schriftelijke bevestiging van de ontvangst van de klacht en de klacht wordt zorgvuldig onderzocht.
- ❖ De ouder wordt zoveel mogelijk op de hoogte gehouden van de voortgang van de behandeling van de klacht.
- ❖ Afhankelijk van de aard en inhoud van de klacht wordt een onderzoek ingesteld.
- ❖ Als het een klacht over een medewerker betreft, wordt zij in de gelegenheid gesteld mondeling of schriftelijk te reageren.
- ❖ De klacht wordt zo spoedig mogelijk afgehandeld, in ieder geval binnen een termijn van 6 weken.
- ❖ De ouder ontvangt een schriftelijk en gemotiveerd oordeel over de klacht.
- ❖ In dit oordeel staat ook vermeld waarbinnen eventuele maatregelen zullen zijn gerealiseerd

Als ouders er niet samen met ons uitkomen, kan een geschil vanaf 1 januari 2016 voorgelegd worden aan de Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen. Voorheen waren veel kinderopvangorganisaties waaronder ook Istia, aangesloten bij de Stichting Klacht Kinderopvang in Baarn. (zie ook de klachtenvrijbrieven over 2015; bijlage 1+2 van het pedagogisch beleidsplan).

Bij het klachtenloket Kinderopvang dat is verbonden aan de Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen wordt eerst geprobeerd om de klacht op te lossen door het geven van informatie, advies, bemiddeling of mediation.

Ouders kunnen een geschil indienen bij de Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen als:

- Stichting Istia niet binnen zes weken heeft gereageerd op een schriftelijke klacht.
- De ouders en Stichting Istia het niet binnen zes weken eens zijn geworden over de afhandeling van een klacht.
- De kinderopvangorganisatie geen adequate klachtenregeling heeft

In uitzondering op het bovenstaande mogen ouders meteen een geschil indienen bij de Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen als in redelijkheid niet van ouders kan worden verwacht dat zij onder de gegeven omstandigheden een klacht indienen bij Stichting Istia. De Geschillencommissie beoordeelt in individuele gevallen of aan de voorwaarden hiervoor wordt voldaan.

Oudercommissies kunnen vanaf 1 januari een geschil over de toepassing van het adviesrecht direct voorleggen aan de Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen. De Geschillencommissie toetst in dit geval of Istia in redelijkheid heeft gehandeld. De Geschillencommissie moet volgens de wet binnen 6 maanden uitspraak doen. In de meeste gevallen zal de Commissie sneller een uitspraak doen. Indien nodig zal de Commissie een versnelde procedure volgen. De uitspraken zijn bindend voor zowel ouders en de oudercommissie als Stichting Istia.

Voor meer informatie, ga naar www.klachtenloket-kinderopvang.nl

6.6 Tarieven en openingstijden

LRK nr. KDV de Zonnekering: 128105185

Uurtarief regulier contract (vaste dagdelen)

-40 weken: € 6,80

Uurtarief flexibel contract:

€ 7,20

Voorschoolse opvang van 7:30 – 8:30 uur

€23,- per maand, voor een uur voorschoolse opvang per week (*3,3 uur)

€45,- per maand, voor twee uur voorschoolse opvang per week (*6,7 uur)

€68,- per maand, voor drie uur voorschoolse opvang per week (*10 uur)

€91,- per maand, voor vier uur voorschoolse opvang per week (*13,3 uur)

Korte ochtendopvang van 8:30 - 12:00 uur

€79,- per maand, voor één korte ochtend per week (*11,7 uur)

€159,- per maand, voor twee korte ochtenden per week (*23,3 uur)

€238,- per maand, voor drie korte ochtenden per week (*35 uur)

€317,- per maand, voor vier korte ochtenden per week (*46,7 uur)

Lange ochtendopvang van 8:30 - 14:00 uur

€125,-per maand, voor één lange ochtend per week (*18,3 uur)

€250,-per maand, voor twee lange ochtenden per week (*36,7 uur)

€374,-per maand, voor drie lange ochtenden per week (*55 uur)

€499,-per maand, voor vier lange ochtenden per week (*73,3 uur)

Hele dagopvang van 8:30 - 18:00 uur

€ 215,-per maand, voor één hele dag opvang per week (*31,7 uur).

€ 431,-per maand, voor twee hele dagen opvang per week (*63,3 uur).

€ 646,-per maand, voor drie hele dagen opvang per week (*95 uur).

€ 862,-per maand, voor vier hele dagen opvang per week (*126,6 uur).

*De belastingdienst vraagt naar het aantal uren per maand en het uurtarief en berekent zo aan de hand van uw (gezamenlijk) jaar inkomen de toeslag kinderopvang die u krijgt.

De kinderopvangprijs wordt berekend over 40 weken en verspreid over 12 maanden.

Dat wil zeggen dat maandelijks (dus óók in de zomervakanties) doorbetaald wordt, tenzij uw kindje eerder 4 jaar wordt. Na plaatsing betaalt u via automatische incasso. Het bedrag wordt aan het einde (rond de 26e) van de opvangmaand geïncasseerd. Bij niet automatische incasso worden maandelijks €5,- extra administratiekosten in rekening gebracht. Wanneer heeft u recht op kinderopvangtoeslag?

Of u recht heeft op kinderopvangtoeslag hangt onder meer af van de volgende voorwaarden:

- uw inkomen en dat van uw partner
- of uw kind naar een geregistreerde kinderopvangorganisatie gaat
- of u werkt of een traject naar werk volgt
- als u alleenstaand bent en werkt, krijgt u evenveel kinderopvangtoeslag als een gezin met twee werkende ouders
- De eerste 6 maanden nadat u werkeloos geworden bent, heeft u nog recht op kinderopvangtoeslag.
- In sommige gevallen kunt u ook kinderopvangtoeslag krijgen als u niet werkt

Kinderopvangtoeslag vraag je aan bij de belastingdienst. Deze toeslag is afhankelijk van het gezinsinkomen en wordt gekoppeld aan de ouder met het kleinste arbeidscontract.

Ga voor een proefberekening en voor meer informatie over tegemoetkoming in de kosten naar www.toeslagen.nl of naar de belastingtelefoon : 008 – 0543

6.7 Afnemen extra dagdeel

Incidenteel of structureel afnemen van een extra dagdeel

Sinds januari 2013 dient u schriftelijk toestemming te geven, wanneer uw kind incidenteel of structureel buiten de stamgroep of basisgroep geplaatst mag worden. De incidentele opvangdag vindt in principe binnen de eigen stamgroep van het kind plaats.

Bij overplaatsing van de ene naar de andere stamgroep wordt gebruik gemaakt van het toestemmingsformulier incidentele en/of structurele opvang. In deze plaatsingsovereenkomst wordt dan vermeld dat het kind voor die dag of periode in een andere groep wordt opgevangen en per wanneer het kind weer in zijn eigen groep geplaatst kan worden.

De mogelijkheid om een extra ruildag of opvangdag buiten de stamgroep af te nemen indien er geen plaats is in de eigen groep, wordt in overleg met de ouders besproken en schriftelijk vastgelegd. Het kan voorkomen dat er om een extra dagdeel gevraagd wordt en dat er geen plaats meer vrij is in de eigen stamgroep. Ook hiervoor vragen we schriftelijke toestemming aan de ouders. Zodra plaats is in de oorspronkelijke groep wordt het kind weer overgeplaatst naar deze groep in overleg met de ouders.

We hanteren hiervoor een toestemmingsformulier. Het toestemmingsformulier incidentele en/of structurele opvang, ontvangt u wanneer dit aan de orde is. In deze plaatsingsovereenkomst wordt dan vermeld dat het kind voor die dag of periode in een andere groep wordt opgevangen en per wanneer het kind weer in zijn eigen groep geplaatst kan worden.

6.8 Ziekte van een kind

De ouders worden altijd op de hoogte gebracht wanneer een kind gedurende de dag ziek wordt. Daarom is het van belang om recente telefoonnummers van het werk van de ouders bij de leid(st)er achter te laten en nummers van een persoon die gebeld kan worden als beide ouders niet bereikbaar zijn.

Als de leidsters vinden dat een kind zo ziek is dat zij er niet genoeg aandacht aan kunnen geven, kunnen zij na overleg met ouder en/of de directie de ouders vragen het kind op te halen. Een temperatuur van 39 graden koorts of hoger is een reden om ouders te verzoeken het kind op te halen. Bij een besmettelijke ziekte wordt het kind door de ouders thuis gehouden.

Bij twijfel kunnen de ouders overleggen met de leidsters of de directie. In de opvangruimte bevindt zich het handboek van de GGD, waarin leidsters of ouders kunnen kijken. Het ziektebeeld wordt hierin uitgebreid weergegeven en adviezen over het handelen na constatering van een ziekte.

6.9 Incidentele ondersteuning door ouders of vrijwilligers.

Ondersteuning door andere volwassenen geschiedt op incidentele basis. Daarbij kan gedacht worden aan het inzetten van vrijwilligers of de hulp van ouders of verzorgers tijdens een maaltijd, een jaarfeest of een uitstapje. Ook kan het zijn dat we hulp nodig hebben bij klussen in en rondom Kinderdagverblijf de Zonnekring en /of het schoolplein.

Als er vrijwilligers langduriger worden ingezet, dienen zij ook een Verklaring Omtrent het Gedrag aan te vragen. Ouders hoeven dit niet te doen. Er wordt van te voren duidelijk uitgelegd wat wij van hun verwachten als we hun hulp vragen.

7. Ouderparticipatie

7.1 Oudercommissie

De Wet kinderopvang stelt een oudercommissie verplicht in iedere vestiging en geeft die oudercommissie verzwaard adviesrecht op diverse punten. De Wet kinderopvang stelt verder bepaalde eisen aan de samenstelling en aan het reglement van de oudercommissie.

De oudercommissie wordt gevormd door ouders van kinderen die Kinderdagverblijf de Zonnekring en BSO de Zevensprong bezoeken. Op het intakeformulier dat alle ouders invullen, wordt gevraagd of er ouders zijn die interesse hebben in deelname. Ook wordt er persoonlijk door de leidsters navraag gedaan en worden de ouders per mail gevraagd om deel te nemen. Wij vinden het belangrijk dat ouders goed geïnformeerd worden en ook kunnen adviseren bij belangrijke onderwerpen zoals voeding, opvoeding, veiligheid en gezondheid; openingstijden; spel- en ontwikkelingsactiviteiten; klachten en klachtregeling.

De oudercommissie vertegenwoordigt alle ouders van de op de kinderdagopvang geplaatste kinderen, treedt adviserend of handelend op indien dit gewenst of noodzakelijk is zowel richting coördinator, bestuur als richting ouders. Zij bezit in officiële termen het adviseringsrecht. Er wordt een aantal keer per jaar vergaderd. De vergaderingen zijn openbaar en elke ouder is welkom als toehoorder.

7.2 Ouderavond

Er wordt gestreefd om minimaal 1 avond per jaar een ouderavond te organiseren. Afhankelijk van het onderwerp van de avond zal er een gastspreker worden uitgenodigd of zal de mogelijkheid bestaan om tussen ouders en leidsters onderling ervaringen uit te wisselen. Bovendien worden ouders in de gelegenheid gesteld vragen te stellen over de avond zelf of over de algemene gang van zaken op de kinderopvang.

7.3 De Ouderklapper.

In de ruimte van de Zonnekring ligt een ouderklapper ter inzage. Met daarin allerlei belangrijke informatie zoals bijvoorbeeld de notulen van de oudercommissie, het laatste inspectierapport van de GGD, de Risico-inventarisatie Veiligheid en Gezondheid, de Meldcode Kindermishandeling, het Openbaar Verslag Klachten en het Pedagogisch Beleidsplan.

7.4 De Academie voor Ouders

Er is een Academie voor Ouders met locaties in Driebergen, Rotterdam, Venlo, Haarlem, Assen en Twente. Deze ouderacademie biedt cursussen voor vaders, moeders, leerkrachten, werkers in kinderdagverblijven, peutergroepen en consultatie bureaus.

Cursussen die inzichten en inspiratie geven ter ondersteuning van de taak als opvoeder en vormgeven aan het ouderschap. Antroposofie is een belangrijke inspiratiebron. In een tijd van steeds verder gaande individualisering zijn het gesprek en de uitwisseling belangrijke onderdelen van de cursus.

Er wordt stilgestaan bij vragen uit de dagelijkse opvoeding. Opvoeden gaat niet vanzelf. Er moeten uitgangspunten overwogen worden, er moeten keuzes worden gemaakt. Er dient verantwoordelijkheid te worden genomen.

"Hoe deed mijn moeder het?" is niet voldoende. die vraag wordt soms zelfs afgewezen. De ouders van nu willen een eigentijdse visie, volgens eigentijdse normen. Wat is er nu belangrijk? In wat voor een wereld komen onze kinderen terecht? Waar gaat het om?

Het uitgangspunt is simpel: als kinderen kunnen opgroeien in geluk en welbehagen zal dat bijdragen tot een evenwichtig maatschappijbeeld. Als ouders in staat worden gesteld hun kinderen in harmonie en in gezondheid te begeleiden, dan heeft de maatschappij daar voordeel bij. Met name als de ouder of opvoeder kan reflecteren op zijn of haar handelen.

7.5 Privacy

Het team heeft respect voor de diverse achtergronden van kinderen, ouders en collega's en laat de ouders ervaren dat hun kind in goede handen is. Zij respecteert de privacy en houdt geheim al hetgeen zij in de uitoefening van haar beroep aan privé-informatie wordt toevertrouwd of waarvan zij het vertrouwelijke karakter begrijpt. Met ouders praat een teamlid alleen over het eigen kind of kinderen en niet over de kinderen van andere ouders.

8. Organisatie

KDV de Zonnekring valt onder de koepel van Stichting Istia (www.stichting-istia.nl), zie inleiding. Het bestuur van Stichting Istia heeft zowel over de inhoud als het personeelsbeleid de eindverantwoordelijkheid.

8.1 Personele bezetting

Het team van KDV de Zonnekring en BSO de Zevensprong en bestaat voorlopig uit een aantal leidsters, vrijwilligsters en een coördinator allen in het bezit van een PW3 of vergelijkbaar diploma. Er wordt door Istia altijd gekeken naar de juiste leidster - kind - ratio. Iedere pedagogisch medewerker voldoet aan alle normen van de CAO kinderopvang en is in het bezit van een recente Verklaring Omtrent Gedrag.

– Taakomschrijving algemeen coördinator of manager Stichting Istia

- ❖ De algemeen coördinator is op de hoogte van en onderschrijft de uitgangspunten van de pedagogie en antroposofie van Rudolf Steiner. Verder is hij/zij bereid om door middel van bij- dan wel nascholing deze kennis op het gewenste peil te houden.

- ❖ Is op de hoogte van de doelstelling van het kindercentrum, het personeelsbeleid en het pedagogisch beleid. Zij geeft vorm en inhoud aan het beleid en stelt dit bij in overleg met het bestuur van Stichting Istia.
- ❖ De algemeen coördinator draagt zorg voor de navolging van het huishoudelijk reglement, de meldcode kindermishandeling, de risico - inventarisaties met werkplannen, het pedagogisch beleid en de naleving van de geldende regelgeving kinderopvang.
- ❖ Verzorgt alle aanlevering van formulieren etc. en houdt deze up-to-date.
- ❖ Signaleert ontwikkelingen met betrekking tot de kinderopvang en vertaalt deze naar mogelijkheden voor nieuwe dienstverlening en ondernemingsbeleid.
- ❖ Draagt bij aan de ontwikkeling en voorbereiding van het totale beleid en vertaalt dit naar de specifieke locaties.

De algemeen coördinator is verbonden aan de kinderopvang van de Vrije School Helianthus in Heerlen, Rudolf Steiner Educare in Venlo, Christophorus in Roermond, Vrije School Peelland in Helmond, Bernard Lievegoed School Maastricht, Basisschool de Zilverlinde Roosendaal en De Strijene in Oosterhout.

- ❖ Hij/zij is naast directie Stichting Istia contactpersoon voor het onderhouden van de externe contacten met bv. gemeente Oosterhout, de Geschillencommissie en de GGD.

– ***Taakomschrijving coördinator***

- ❖ De coördinator is op de hoogte van en onderschrijft de uitgangspunten van de pedagogie en antroposofie van Rudolf Steiner. Verder is hij/zij bereid om door middel van bij- dan wel nascholing deze kennis op het gewenste peil te houden.
- ❖ Is op de hoogte van de doelstelling van het kindercentrum, het personeelsbeleid en het pedagogisch beleid.
- ❖ Geeft vorm en inhoud aan het beleid en stelt dit bij in overleg met de algemeen coördinator en de directie van Stichting Istia, wanneer dit noodzakelijk of gewenst is.
- ❖ Draagt zorg voor de uitvoering van het beleid en ziet toe op de taakinvulling van de leidsters, de navolging van het huishoudelijk reglement, de meldcode kindermishandeling, de risico - inventarisaties met werkplannen, het pedagogisch beleid en de naleving van de geldende regelgeving kinderopvang en peuterspeelzaalwerk.
- ❖ Is verantwoordelijk voor de inroostering van de leidsters en de groepsindeling.
- ❖ Onderhoudt de externe betrekkingen die nodig zijn voor de dagelijkse gang van zaken.
- ❖ Hij/zij is het aanspreekpunt voor alle zaken die buiten de competenties van de leidsters vallen.

– ***Taakomschrijving van een pedagogisch medewerker***

- ❖ De pedagogisch medewerkers of leidsters voldoen aan alle normen van de CAO Kinderopvang.
- ❖ Ze zijn in bezit van een diploma dat vereist is voor het werken binnen de kinderopvang en/of peuterspeelzaalwerk.

- ❖ Is op de hoogte van en onderschrijft de uitgangspunten van de pedagogie en antroposofie van Rudolf Steiner. Verder is zij bereid om door middel van bij- dan wel nascholing deze kennis op het gewenste peil te houden.
- ❖ Is op de hoogte van de doelstelling op antroposofische grondslag van het kindercentrum, het personeelsbeleid en het pedagogisch beleid. De leidster geeft binnen het kader van het pedagogisch beleid gestalte aan deze dagelijkse werkwijze.
- ❖ Is verantwoordelijk voor de opvoeding en verzorging van de kinderen in de groep waar zij werkt.
- ❖ Begeleidt de kinderen zowel in groepsverband als in individueel opzicht met als doel het scheppen van een sfeer binnen de groep waar kinderen zich veilig voelen en zich kunnen ontwikkelen en ontplooien.
- ❖ Stimuleert het kind in zijn ontwikkeling door die basisveiligheid te creëren o.a. door middel van het ritme in de dag aan te bieden
- ❖ Volgt de ontwikkeling van het kind, observeert en rapporteert daarover. Kan mogelijk vroegtijdig ontwikkelingsstoornissen bij een kind signaleren. Zij geeft aan, als de ontwikkeling van een kind daartoe aanleiding geeft in overleg met de leidinggevende, dat een kind hulp of advies nodig zou kunnen hebben van een deskundige.
- ❖ Is op de hoogte van de meldcode kindermishandeling, het huishoudelijk reglement, de risico – inventarisaties met plannen van aanpak, het pedagogisch beleid en de naleving van de geldende regelgeving kinderopvang
- ❖ Biedt het kind activiteiten aan passend bij het seizoen of jaarfeest, zodat het kind plezierig bezig kan zijn.
- ❖ Draagt zorg voor de voeding van het kind met inachtneming van dieetvoorschriften ingeval van een allergie bij een kind.
- ❖ Is verantwoordelijk voor een hygiënische en veilige omgeving voor het kind en is op de hoogte van de risico – inventarisatie en evaluatie veiligheid en gezondheid.
- ❖ Onderhoudt een goed contact met de ouders van de kinderen en draagt zorg voor het verkrijgen en geven van voldoende informatie over het kind, zodat daarmee rekening gehouden kan worden bij de verzorging van het kind.
- ❖ Voert indien gevraagd intake – gesprekken bij de plaatsing en het evaluatiegesprek. Op aanvraag van de leidster of ouder van een kind voert zij een oudergesprek.
- ❖ De leidsters zijn in het bezit van een BHV certificaat.

– ***Taakomschrijving van een administratief medewerker***

- ❖ Verwerkt gegevens van financiële aard in de financiële administratie (invoering gegevens beheer kinderen en ouders, ouder login aanvragen, ouderverzoeken, en jaaroverzichten verstrekking).
- ❖ Controleert de dagelijkse verwerking van financiële gegevens.
- ❖ Zorgt er voor dat deze gegevens correct, actueel en tijdig worden verwerkt.
- ❖ Vraagt op verzoek informatie aan ouders en andere belanghebbenden die te maken hebben met de dagelijkse verwerking van de financiële gegevens.
- ❖ Zorgt ervoor dat financiële gegevens, contracten en jaaropgaven tijdig bij de ouders en andere belanghebbenden terecht komen.

- ❖ Verstrekt op verzoek, mondeling en/of schriftelijk informatie uit de financiële administratie, aan het management (intern) en belanghebbenden (in- en extern).
- ❖ Is integer bij het verwerken van vertrouwelijke gegevens en heeft een dienstverlenende en klantgerichte instelling.

– **Deskundigheidsbevordering**

De visie en werkwijze zoals beschreven in dit Pedagogisch Plan, dienen als leidraad voor de pedagogisch medewerkers of leidsters in het werken met de aan hen toevertrouwde kinderen.

Dit kan gebeuren op de volgende manieren:

- ❖ Pedagogische verdieping en kindbespreking in de teamvergadering
- ❖ Observatie en bespreking door leidinggevende of locatieleider: functioneringsgesprekken
- ❖ Deelname aan (bijscholing)cursussen en themadagen op het gebied van de antroposofie;
- ❖ zoals 'Interne Scholing vanuit het Antroposofisch Mensbeeld' voor leidster kinderopvang St. Istia
- ❖ Deelname aan de Academie voor Ouders
- ❖ Jaarlijkse herhalingscursus Bedrijf Hulp Verlening (BHV)
- ❖ Deelname aan training deskundigheidsbevordering met betrekking tot de Meldcode
- ❖ kindermishandeling.

– **Stagiair(e)s**

Per 1 augustus 2015 is SBB (Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven) verantwoordelijk voor de erkenning en kwalificatie van bedrijven die leerplekken willen aanbieden. Een aantal van de kinderopvanglocaties die bij Istia horen zijn al een erkend leerbedrijf.

Aangezien de kinderopvang van Stichting Istia graag een aandeel levert in de opleiding van pedagogisch medewerkers, is het mogelijk dat u een stagiaire op de groep treft.

De leidster begeleidt de stagiaire binnen het kader van het pedagogisch beleid en is verantwoordelijk voor de dagelijkse werkzaamheden en het leerproces van de stagiaire. De stagiaires vallen onder de verantwoording van de bevoegde leidster en zij onderhoudt de contacten met de school waar de stagiaire haar opleiding volgt.

De stagiaire is een leidster in opleiding en mag niet zonder begeleiding van een bevoegde leidster op de groep staan of het terrein met een aantal kinderen verlaten. Een derdejaars PW 3 stagiaire die de benodigde competenties behaald heeft, mag dit wel na overleg tussen de opleidingsmentor en de praktijkbegeleider.

Voor aanvang van een stageperiode moet een stagiair een Verklaring Omtrent Gedrag kunnen overleggen. Deze V.O.G. is nooit ouder dan twee jaar.

Een stagiaire doet mee aan alle taken binnen de peuteropvang van de Zonnekring, zowel verzorgende als huishoudelijke taken.

Veel voorkomende activiteiten zijn b.v.: fruit klaarmaken; tafel dekken; voorbereiden broodmaaltijd; brood bakken; afwassen; helpen onder het eten; vloer reinigen; wc's poetsen; ruimte van Kindercentrum de Kindertuin tussendoor onderhouden; kinderen verschonen; assisteren bij een spelactiviteit; observeren van een peuter; met meerdere kinderen tegelijk een activiteit doen; een verhaaltje voorlezen; handgebarenversjes en kinderliedjes zingen; hulpmiddelen voor een activiteit klaarzetten; meehelpen met de voorbereidingen van een jaarfeest en of ouderavond.

Na een inwerkperiode wordt er van de stagiaire verwacht dat hij of zij (in de meeste gevallen zal het om een zij gaan), zelf een aantal taken zelfstandig uit kan voeren. Bijvoorbeeld voor een aantal kinderen een activiteit bedenken.

De stagiaire dient zich net als een leidster aan het beroepsgeheim te houden. Een stagiaire verplicht zich door middel van de stageovereenkomst, tot geheimhouding van vertrouwelijke gegevens (ook als de stageperiode geëindigd is). De verslagen die gemaakt worden zijn anoniem. Er wordt altijd eerst toestemming gevraagd aan de praktijkbegeleider.

- ***Achterwachting en ondersteuning indien er slechts één leid(st)er in het kindcentrum aanwezig is.***

Achterwachting

Een achterwacht is iemand die in geval van nood ingeschakeld kan worden wanneer een van de leidsters alleen in de Zonnekring werkt conform de leidster - kind - ratio. De achterwacht moet binnen ambulance aanrijdtijd (max. 15 min.) aanwezig kunnen zijn.

Aanwezig in het gebouw tijdens de **schooldagen** zijn er altijd; minimaal 1 gekwalificeerde leidster per stamgroep; daarnaast is er in het schoolgebouw iemand van de leerkrachten of de schoolleider aanwezig als achterwacht als de school uit is. In de opvangruimte hangt een lijstje met degene die als achterwacht op welke dag aanwezig is in het gebouw.

Aanwezig in het gebouw tijdens **studiedagen**, we werken dan vaak met twee vaste leidsters omdat er dan op school niemand aanwezig is als achterwacht. Reserve achterwacht is de conciërge van Vrije basisschool de Strijene

Er is tijdens studie- en vakantiedagen een lijst met namen van de kinderen en namen en telefoonnummers van de leidsters en achterwacht, in het kindercentrum aanwezig.

Ondersteuning indien er slechts één pedagogisch medewerker in het kindcentrum aanwezig is.

Wanneer het kind aantal het toelaat kan het gebeuren dat er slechts één pedagogisch medewerker of leidster op de locatie aanwezig is. De wettelijke achterwachting wordt dan toegepast. Indien er tijdens de half uurs regeling of de drie uurs regeling slechts één leidster op de locatie aanwezig is, dan is ter ondersteuning tenminste één andere volwassene in de school aanwezig.

- ***Het vier ogen beleid***

Het vier ogen principe is een wettelijke regeling gericht op het veiliger maken van de kinderopvang. Het vier ogen principe houdt in dat er altijd een volwassene moet kunnen meekijken of meeluisteren met een beroepskracht. Een beroepskracht mag nog steeds alleen op de groep staan, zolang er maar op elk moment een andere volwassene kan meekijken of meeluisteren.

De opvang moet zodanig zijn georganiseerd dat er invulling kan worden gegeven aan dit vier ogen principe, rekening houdend met momenten waarop een beroepskracht (mogelijk) alleen werkt.. Ouders en oudercommissie worden hiervan op de hoogte gebracht.

Als er in de middag in de ruimte van KDV de Zonnekring alleen gewerkt wordt door één beroepskracht, wordt de deur niet afgesloten en op een haakje gezet en worden er geen gordijnen dichtgemaakt. De buiten- en binnengordijnen worden overal zo veel mogelijk opzij geschoven. Er kan ieder moment een collega binnenlopen. Ook als er kinderen gaan slapen en in bed gelegd worden of eruit gehaald, staan de deuren op een haakje. De opvangruimte is nooit afgesloten en ouders, collega's kunnen zonder aankondiging vooraf in en uit lopen. Leidsters bevinden zich tijdens pauzes altijd in de school of in de ruimte van de kinderopvang en lopen op onregelmatige tijden in en uit.

Tijdens uitstapjes gaan pedagogisch medewerkers (of een pedagogisch medewerker en volwassene) minimaal met z'n tweeën op pad, met een groepje kinderen.

De meeste leerkrachten zijn allemaal op schooldagen tot een uur of vijf aanwezig in het schoolgebouw. Zij komen allemaal onverwacht en op onregelmatige tijdstippen binnenlopen.

– V.O.G

Alle medewerkers in de kinderopvang moeten een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) hebben. De VOG toont aan dat een medewerker geen strafbare feiten heeft gepleegd waardoor hij niet met kinderen mag werken. Maar deze verklaring is een moment opname. Daarna kunnen medewerkers alsnog strafbare feiten plegen die een bedreiging vormen voor de veiligheid van kinderen. Daarom controleert de Dienst Justis sinds 1 maart 2013 iedere dag of medewerkers in de kinderopvang nieuwe strafbare feiten hebben gepleegd (dit heet continue screening).

Als blijkt dat een medewerker door een nieuw strafbaar feit een bedreiging vormt voor de veiligheid van de kinderen, dan krijgt de werkgever een melding. Deze melding komt binnen via de GGD. De medewerker moet na melding een nieuwe VOG aanvragen. Zonder nieuwe VOG mag hij of zij niet meer werken in de kinderopvang.

8.2 Gezondheidsbeleid, veiligheidsbeleid, ontwikkelingsaanbod, toezicht, contacten extern en visie op VVE

De Kinderopvang onder stichting Istia voldoet aan de regels zoals ze gesteld zijn in de wet Kinderopvang en aanverwante regelgeving. Ook de GGD en brandweer stellen bepaalde eisen. Gemeente, GGD en brandweer oefenen samen een toezichthoudende en controlerende functie uit.

De inventarisaties en de actieplannen veiligheid - en gezondheid komen ter inzage te liggen voor ouders en worden besproken met de werknemers, zodat zij weet hebben van de risico's, de aanpak en hun verantwoordelijkheden daarin.

De leidsters hebben allemaal kennis van het antroposofisch pedagogisch beleid en de doelgroep waarmee zij werken. Deze kennis wordt op peil gehouden o.a. door de cursus: 'Interne scholing vanuit het antroposofisch mensbeeld'. Voor de locaties Oosterhout en Roosendaal wordt dit een gezamenlijke scholing, die een keer in het kwartaal gaat plaatsvinden. Hierbij komen de ontwikkeling van de peuter en eventuele ontwikkelingsstoornissen uitgebreid aan de orde.

Ook binnen de Academie voor Ouders met locaties in Driebergen, Rotterdam, Venlo, Haarlem, Assen en Twente, worden cursussen aangeboden waar leidsters in de antroposofische kinderopvang aan deelnemen.

Een leidster kan indien nodig en gewenst, altijd gebruik maken van de deskundige pedagogische kennis van Annie Storm, antroposofisch speltherapeute, tevens bestuurlid van Stichting Istia en locatieleider binnen Stichting Pallas.

Een keer in de acht weken vindt er binnen iedere locatie een teamoverleg plaats samen met Annie Storm, waar plaats is voor studie en verdieping en waar pedagogische vragen aan de orde komen.

Regelmatig is er overleg tussen leidsters en ouders c.q. verzorgers over de kinderen.

Als uit deze gesprekken blijkt dat extra begeleiding of zorg gewenst is beschikt KDV de Zonnekring over de mogelijkheid, om buiten het reguliere aanbod zoals Groene Kruis, Kindcentrum de Ontdekking en welzijnsinstellingen, door te verwijzen naar specifieke vanuit de antroposofische pedagogie werkende begeleiding.

Voorbeelden hiervan zijn:

- Gezondheidscentrum Meander in Breda.
- verschillende therapeuten vanuit de heilpedagogie
- speltherapie

Jaarlijks controleert de GGD, die waakt over het welzijn van het kind en de handhaving van de regelgeving, of de kinderopvang van Stichting Istia voldoet aan het kwaliteitskader van de wet kinderopvang. Aan de hand van de inspectierapporten die deze organisatie uitbrengt, wordt de kwaliteit van de kinderopvang extern gewaarborgd.

Onze visie op V.V.E

Een kind ontwikkelt zich als een totaliteit, alles doet mee als een kind speelt. Vaak is het spel voor het jonge kind de eerste sociale oefening waarin het de andere kinderen ontmoet.

Spelen is doen en leren, spelen is leven en scheppen, bewegen en sociaal contact maken. Wij werken vanuit nabootsing, rust ritme en herhaling, respect eerbied en dankbaarheid.

De taalverwerving bij jonge kinderen is een spontaan proces, dat je wel kunt verrijken, maar ook kunt verstoren. Jonge kinderen bewust iets te proberen te leren werkt eerder averechts. Wat wel helpt is om kinderen vrij te laten spelen. Wij doen veel aan de ontwikkeling van de taal door middel van handgebaren liedjes en versjes. Ook worden er prentenboekjes voor gelezen waarbij veel gezongen wordt.

Wij willen een omgeving creëren waarin een kind zich al spelend ontwikkelt in tegenstelling tot veel VVE programma's waarbij het spel door leidsters en juffen aan wordt gestuurd, met door volwassenen gekozen thema's en spelmaterialen.

VVE zit bij ons in het hele dag-, week- en jaarritme verweven.

Wij binnen Istia, zijn bezig met het ontwikkelen van een eigen voorschools programma gebaseerd op de antroposofie. Aan dit voorschoolse programma ligt de 'Taallijn' ten grondslag. Daarnaast is het aangevuld met activiteiten op de sociale, motorische en cognitieve ontwikkeling zonder de antroposofische visie uit het oog te verliezen. Kinderen worden één á twee keer per jaar geobserveerd via een eigen ontwikkeld kindvolgsysteem. Dit kindvolgsysteem wordt door een aantal Pallas scholen gehanteerd. Er ontstaat zo een doorlopende leerlijn helemaal gebaseerd op de antroposofie. Indien noodzakelijk kan er n.a.v. de observaties een handelingsplan voor het kind opgesteld worden.

Binnenkort bestaat de mogelijkheid voor pedagogisch medewerkers van stichting Istia om bijgeschoold te worden op dit gebied, zodat aan de VVE- eisen die voor iedere gemeente anders zijn, kan worden voldaan.

**Stichting Istia
Dhr. C. Boogert
Bronkhorstsingel 11
5403 NA . Uden**

Ons kenmerk: R2838.XX.16148 Baarn,

7 januari 2016

Relatienummer: 2838

Betreft: Klachtenvrijbrief KC 2015

Geachte heer Boogert,

Hierbij ontvangt u als houder voor de laatste maal een brief dat sKK geen externe klachten van ouders over uw organisatie ontvangen heeft.

Het jaarverslag 2015 en de uitspraken in klachten vindt u geanonimiseerd op de website www.skkjaarverslagen.nl. Deze website blijft tot december 2016 daarvoor toegankelijk.

Vanaf 1 januari 2016 moeten houders geregistreerd staan bij de Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen. Informatie hierover is te vinden op : www.degeschillencommissie.nl/ondernemers/registreren/kinderopvang-en-peuterspeelzalen/

Voor (telefonisch) advies en verdere vragen kunt u terecht bij www.klachtenloket-kinderopvang.nl of 0900 1877.

Wij raden u aan om de gegevens op uw website of andere communicatiekanalen aan te passen aan de verandering van de externe klachtenregeling voor ouders en oudercommissie. De sKK is niet meer bereikbaar en die gegevens moeten veranderd worden/ verwijderd worden.

Bewaar deze brief goed voor de inspectie kinderopvang want een nieuw exemplaar kan niet meer aangevraagd worden.

Voor de namen van de commissieleden verwijzen wij u naar de inleiding jaarverslag 2015.

Wij wensen u voor de toekomst veel succes bij de uitvoering van uw kinderopvang en hopen dat u door een goede relatie met uw klanten klachten kunt voorkomen.

Met vriendelijke groet,
Stichting Klachtencommissie Kinderopvang

mr. W. Zaat, voorzitter

**Stichting Istia
Dhr. C. Boogert
Bronkhorstsingel 11
5403 NA . Uden**

Ons kenmerk: R2838.AN.16230 Baarn,

7 januari 2016

Relatienummer: 2838
Betreft: Klachtenvrijbrief KK 2015

Geachte heer Boogert,

Hierbij ontvangt u als houder voor de laatste maal een brief dat sKK geen externe klachten van ouders over uw organisatie ontvangen heeft.

Het jaarverslag 2015 en de uitspraken in klachten vindt u geanonimiseerd op de website www.skkjaarverslagen.nl. Deze website blijft tot december 2016 daarvoor toegankelijk.

Vanaf 1 januari 2016 moeten houders geregistreerd staan bij de Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen. Informatie hierover is te vinden op : www.degeschillencommissie.nl/ondernemers/registreren/kinderopvang-en-peuterspeelzalen/

Voor (telefonisch) advies en verdere vragen kunt u terecht bij www.klachtenloket-kinderopvang.nl of 0900 1877.

Wij raden u aan om de gegevens op uw website of andere communicatiekanalen aan te passen aan de verandering van de externe klachtenregeling voor ouders en oudercommissie. De sKK is niet meer bereikbaar en die gegevens moeten veranderd worden/ verwijderd worden.

Bewaar deze brief goed voor de inspectie kinderopvang want een nieuw exemplaar kan niet meer aangevraagd worden.

Voor de namen van de commissieleden verwijzen wij u naar de inleiding jaarverslag 2015.

Wij wensen u voor de toekomst veel succes bij de uitvoering van uw kinderopvang en hopen dat u door een goede relatie met uw klanten klachten kunt voorkomen.

Met vriendelijke groet,
Stichting Klachtencommissie Kinderopvang

mr. W. Zaat, voorzitter